

**T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**İNTERNETİN KÖTÜYE KULLANIMINDA EBEVEYNİN
ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI, TUTUMLARI VE ERKEN
DÖNEM ŞEMALARININ ROLÜNÜN İNCELENMESİ**

MAHMUD TAŞ

**TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜY. ALPTEKİN ÇETİN**

İSTANBUL – 2018

T.C.

**ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**İNTERNETİN KÖTÜYE KULLANIMINDA EBEVEYNİN
ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI, TUTUMLARI VE ERKEN
DÖNEM ŞEMALARININ ROLÜNÜN İNCELENMESİ**

**MAHMUD TAŞ
164102155**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI: DR. ÖĞR. ÜY ALPTEKİN ÇETİN

İSTANBUL – 2018

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

GENEL BİLGİLER

Öğrenci No	:	
Öğrenci Adı Soyadı	:	Mahmud Taş
Anabilim Dalı	:	Klinik Psikoloji
Tez Danışmanı	:	Yrd. Doç. Dr. Alptekin Çetin
Tezin Başlığı	:	İnternetin Kötüye Kullanımında Ebeveynin Çocukluk Çağı Travmaları, Tutumları ve Erken Dönem Şemalarının Rolünün İncelenmesi

TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

Toplantı Tarihi	:	03.09.2018	Saati	:	10:30
Öğrenci Savunmaya	:	☒ GELDI			
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca tez bilimsel olarak incelenmiş, adayın tez çalışmasını sunmasının ardından, adaya tez çalışması ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,					
☒ OY BİRLİĞİ ☐ OY ÇOKLUGU					
☒ Yapılan savunma sınavında adayın başarılı bulunması sonucunda tez KABUL edilmiştir.					
☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin DÜZELTİLMESİ için ..... ay EK SÜRE verilmesinin Enstitü Müdürlüğüne önerilmesi kararı alınmıştır. (en fazla 3 ay)					
☐ Yapılan savunma sınavının sonucunda tezin REDEDİLMESİ kararı alınmıştır.					
Savunmada Tezin Başlığı	:	☒ Değişmedi.	☐ Değişti.		
Tezin Yeni Başlığı	:				
Öğrenci Savunmaya	:	☐ GELMEDI			
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca yukarıda belirtilen tarih ve saatte Tez Savunma Jürisi toplanmış ancak ilgili öğrenci savunma sınavına gelmemiştir. Adayın tez çalışmasını Jüri önünde sunmadığı için yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,					
☐ OY BİRLİĞİ ile REDEDİLMİŞTİR.					

ile almıştır.

Tez Sınavı Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Danışman Üye	Yrd. Doç. Dr. Alptekin Çetin	
Üye	Prof. Dr. Nesrin Dilbaz	
Üye	Yrd. Doç. Dr. Korkut Ulucan	

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “internetin kötüye kullanımında ebeveynin çocukluk çağı travmaları, tutumları ve erken dönem şemalarının rolünün incelenmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih:

..../..../....

Mahmud TAŞ

İmza:

TEŞEKKÜRLER

Öncelikle eğitim hayatım süresince, bu düzeye kadar gelmeme yardımcı olan aileme teşekkürlerimi bir borç bilirim. Desteğini, fedakarlığını ve sevgisini hiç eksik etmeyen her zaman bana arkamda olduğunu hissettiren anneme ve babama, motive edici tavırlarıyla bana destek olup yanımda duran kardeşime teşekkür ederim.

Her noktada desteğini esirgemeyen, motive eden, inanan ve güvenen sevgili ablam Emine GÜVEN'e teşekkür ve sonsuz sevgilerimi sunarım.

Diğer bir teşekkürüm ise; tez çalışmam sürecinde desteğiyle, cesaretlendirmesiyle, ilgisiyle, bana olan inancıyla ve motive edici tutumlarıyla bu çalışmayı ortaya çıkarmamda yardımcı olan tez danışmanım, değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Alptekin ÇETİN'e teşekkür ve sonsuz saygılarımı sunarım.

Zihin ve fikir dünyamı yeşerten, alanda bana ciddi katkı sağlamış, yolumu ve yönümü bulmamda bana ışık tutmuş çok değerli Yrd. Doç. Dr. Alper ŞAHİN'e ve Yrd. Doç. Dr. Mehmet DİNÇ'e teşekkür ve sonsuz minnetlerimi sunarım.

Son olarak da üniversite hayatım boyunca aynı süreçlerden geçtiğim, her zorlukta yanımda olan, her konuda beni güçlendiren meslektaşım ve arkadaşım Tuğçe ÖZTÜRK'e çok teşekkür ederim.

Mahmud TAŞ

İstanbul/2018

İNTERNETİN KÖTÜYE KULLANIMINDA EBEVEYNİN ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI, TUTUMLARI VE ERKEN DÖNEM ŞEMALARININ ROLÜNÜN İNCELENMESİ

ÖZET

İnternet erişiminin kolaylaştığı ve kullanımının hızla arttığı ülkemizde, yaygınlaşan internet bağımlılığı her yaşta görülebilecek bir bağımlılık türü olarak karşımıza çıkmakta ve internet bağımlılığında en önemli risk gruplarının başında, ilköğretim öğrencileri ve ergenler gelmektedir.

Bu araştırmada ise ilköğretim ikinci kademe (5-6-7-8. sınıflar) öğrencilerin interneti kötüye kullanımı ile ebeveynlerinin kendi çocukluk çağı travmaları, erken dönemde yaşamış oldukları deneyimler ve çocuklarına olan ebeveynlik tutumları arasında ilişki olup olmadığının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada bu amaca uygun olarak tarama modeline başvurulmuştur. Araştırmanın örneklemini, Zonguldak Kdz.Ereğli’de MEB bakanlığına bağlı ilköğretim ikinci kademesindeki 250 öğrenci ve onların ebeveyni olan 250 anne ve 250 baba olmak üzere 750 kişiden oluşturmaktadır. Araştırma gönüllülük esasına dayalı olarak yapılmıştır. Üsküdar Üniversitesi Etik Kurulunca onaylanmış ve üniversitenin Zonguldak İl MEM’e yazmış olduğu dilekçe ile birlikte MEB onayı da alınmıştır.

Literatür çerçevesinde, Türkiye’de İnternet Bağımlılığını yordayan değişkenleri saptamaya yönelik çalışmalar yapılmıştır fakat bu araştırmaların çeşitlendirilmesine ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir. Bu nedenle çalışmamızda ergenlerin interneti kötüye kullanımını yordayan psikolojik değişkenlerden; ebeveynlerin çocukluk çağındaki travmaları, çocuklarına olan tutumları ve kendi erken dönem şemalarının rolünün incelenmesinin ilgili yazına katkı sunacağına inanılmaktadır. Bu değişkenlerin bir arada incelenmesi, Türkiye’de ilk defa yapılacak olması da çalışmanın önemini arttırmaktadır.

Araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak, ‘İnternet Bağımlılığı Ölçeği’, ‘Ebeveyn Tutum Ölçeği’, ‘Çocukluk Travmaları Ölçeği’, ‘Young Ebeveynlik Ölçeği’ kullanılmıştır. Araştırma da elde edilen veriler üzerinden frekans, yüzde, betimleyici istatistik, Mann Whitney U, T-Testi, İlişkisiz Grup T-Testi kullanılmıştır. Araştırma

hipotezi olarak çocuğun interneti kötüye kullanımı ile oluşturulan riskli ve risksiz gruplar arasındaki farklılığın ebeveynin çocukluk çağı travmaları, tutumları ve erken dönem şemaları ile nasıl bir ilişki olup olmadığı ele alınmıştır. Verilerin analizi SPSS 21,0 (Statistical Package for the Social Sciences) istatistik programıyla incelenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre; ilköğretim ikinci kademe (5-6-7-8. sınıf) öğrencilerde internet bağımlılığı ile ebeveynlerinin (anne ve baba ayrı ayrı değerlendirilmek üzere) çocukluk çağı travmaları arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda, ebeveynin çocuklarına olan tutumları, çocuğun internet bağımlılığını yordamaktadır. Ebeveynin çocukluk çağı travmaları ile ebeveyn tutumu arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ebeveynin erken dönem şemaları ile ebeveyn tutumu arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çocukların internet kullanımı ile ebeveynin erken dönem şemaları arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: İnternet Bağımlılığı, Ebeveyn Tutumu, Çocukluk Çağı Travması, Erken Dönem Şeması

ABSTRACT

The Research of the roles of the childhood traumas of parents , their attitudes and their early age schemas in internet Misuse. The spreading of internet addiction has become an addiction observed in all ages in our country. Where the access to internet become easier and its usage extensive and at the top of the most risky groups comes the primary school students and the teenagers.

In this research it has been aimed whether there is a connection between the secondary school student' (5-6-7-8 grades) misuse of interne and their parents' childhood traumas, early personal experiences and their attitude totheir children as parents or not.In the research it has been referred to a model matching to this aim. The sampling of the research has been formed by the 250 secondary school students bounded MEB to Zonguldak Kdz. Ereğli, and their parents – 250 father, 250 mothers-The research has been held on a volunteer basis. It has been approved by the Ethichal Committee of Uskudar Uni. and the confirmation is taken from Ministry of National Education by the petition written by the university to Zonguldak Provincial Directorate of for National Education.

Although some studies which aimed to determine the factors that predict the internet addiction in our country have been held, it has been considered that they needed to be varied. Therefore in our research analysing the roles of parents' own early age schemas and their attitudes to their children and their own childhood traumas – which we think are the factors that can help the youngs predict their interne addiction- is believed to contribute to the related literature.

Not only being the first but also being all these factors researched all together makes the importance of this study.In the scope of this research “the scale of internet addiction”, “the scale of parent attitude”, “ the scale of childhood troumas”, “the scale of young parent” are used as data collection tools.

Over the datas gained through the research the frequency, percentage, descriptive statistics, spearman's rank correlation coefficent, pearson's correlation coefficent, simple linear regrestion tests are done/applied.As the hypothesis it has been dicussed whether there is a connection between the child's misuse of internet and parents' childhood

traumas, attitudes and early age schemas or not. The analysis of the data is examined by statistical Package for the Social Sciences statistic program.

According to the results of the research it has been determined that there is a meaningful connection between secondary school students' internet addiction and their parent's (considering the fathers and mothers separately) childhood traumas. Depending on the data gained, the attitudes of parents predicts/decides their children's internet addiction. It moderate meaningful connection is set between parents' early age schemas and parents' attitudes. And no meaningful connection is set between the children's internet usage and parents' early age schemas.

Key words:

Internet Addiction, Parents' attitude, Childhood traumas, Early age schemas

KISALTMALAR

DSM: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences

MEM: Milli Eğitim Müdürlüğü

TABLolar DİZİNİ

Tablo 0. Anne-Çocuk ve Baba-Çocuk Çiftlerinin İnternet Bağımlılığı Ölçeği'nden Aldıkları Puanların İnternet Bağımlılığı Gruplarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Tablo 1. Annelerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Duygusal İstismar Alt Boyutundan Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 2. Annelerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Fiziksel İstismar Alt Boyutundan Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 3. Annelerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Fiziksel İhmal Alt Boyutundan Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 4. Annelerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Duygusal İhmal Alt Boyutundan Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 5. Annelerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Cinsel İstismar Alt Boyutundan Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 6. Annelerin Ebeveyn Tutumu Ölçeği Demokratik Ebeveyn Tutumu Alt Boyutundan Puanların Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 7. Annelerin Ebeveyn Tutumu Ölçeği Otoriter Ebeveyn Tutumu Alt Boyutundan Puanların Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 8. Annelerin Ebeveyn Tutumu Ölçeği Koruyucu Ebeveyn Tutumu Alt Boyutundan Puanların Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 9. Annelerin Ebeveyn Tutumu Ölçeği İzin Verici Ebeveyn Tutumu Alt Boyutundan Puanların Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 10. Annelerin Kuralcı/Kalıpyargıcı Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 11. Annelerin Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 12. Annelerin İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 13. Annelerin Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 14. Annelerin Kötümser/Endişeli Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 15. Annelerin Cezalandırıcı Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 16. Annelerin Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 17. Annelerin Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 18. Annelerin Sömürücü/İstismar Edici Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 19. Annelerin Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 20. Babaların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Duygusal İstismar Alt Boyutundan Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 21. Babaların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Fiziksel İstismar Alt Boyutundan Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 22. Babaların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Fiziksel İhmal Alt Boyutundan Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 23. Babaların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Duygusal İhmal Alt Boyutundan Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 24. Babaların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Cinsel İstismar Alt Boyutundan Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 25. Babaların Ebeveyn Tutumu Ölçeği Demokratik Ebeveyn Tutumu Alt Boyutundan Puanların Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 26. Babaların Ebeveyn Tutumu Ölçeği Otoriter Ebeveyn Tutumu Alt Boyutundan Puanların Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 27. Babaların Ebeveyn Tutumu Ölçeği Koruyucu Ebeveyn Tutumu Alt Boyutundan Puanların Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 28. Babaların Ebeveyn Tutumu Ölçeği İzin Verici Ebeveyn Tutumu Alt Boyutundan Puanların Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 29. Babaların Kuralcı/Kalıpyargıcı Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 30. Babaların Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 31. Babaların İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 32. Babaların Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 33. Babaların Kötümser/Endişeli Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 34. Babaların Cezalandırıcı Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 35. Babaların Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 36. Babaların Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 37. Babaların Sömürücü/İstismar Edici Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 38. Babaların Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	i
TEŞEKKÜRLER	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
KISALTMALAR	vii
TABLolar DİZİNİ.....	viii
İÇİNDEKİLER	xii
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi.....	5
1.1.1. Alt Problemler	5
1.2. Araştırmanın Amacı	6
1.3. Araştırmanın Konusu	6
1.4. Araştırmanın Önemi.....	7
1.5. Araştırmanın Sayıtları	7
1.6. Araştırmaya İlişkin Tanımlar	7
BÖLÜM II: GENEL BİLGİLER	8
2.1. İnternet Bağımlılığı.....	8
2.1.1. Bağımlılık Nedir?.....	8
2.1.2. Davranışsal ve Fiziksel Bağımlılık.....	8
2.1.3 İnternet Bağımlılığı Nedir?.....	12
2.1.4 . İnternet Bağımlılığının Alt Grupları.....	12
2.1.5. İnternet Bağımlılığının Yaygınlığı.....	12
2.1.6. İnternet Bağımlılığının Komorbitesi (Eş Tanısı).....	14
2.1.7. İnternet Bağımlılığının Nedenleri.....	16
2.2. Çocukluk Çağı Travmaları.....	17
2.2.1. Çocuk Tanımı.....	17
2.2.2. Çocukluk Çağı Travmalarının Kapsamı.....	17
2.2.3. Çocuk İstismarı ve İhmali Kavramlarının Ortaya Çıkışı.....	18
2.2.4. Çocuk İstismarı ve İhmalinin Tanımı.....	18

2.2.5. Çocukluk Çağı Travmasının Alt Tipleri ve Olası Sonuçları.....	19
2.3. Erken Dönem Şemaları.....	21
2.3.1. Şema Nedir?.....	21
2.3.2. Erken Dönem Uyum Bozucu Şema Nedir?.....	22
2.4. Ebeveyn Tutumu.....	25
2.4.1. Tutum Nedir?.....	25
2.4.2. Ebeveyn Tutumu ve Bireyin Psikolojindeki Önemi.....	25
BÖLÜM III: YÖNTEM	27
3.1. Araştırmanın Tipi	27
3.2. Araştırmanın Örnekleme	27
3.3. Veri Toplama Süreci	28
3.4. Veri Toplama Araçları.....	28
3.5. Araştırmanın İstatiksel Analizi	32
BÖLÜM IV: BULGULAR	33
BÖLÜM V: TARTIŞMA	73
5.1. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	77
BÖLÜM VI: SONUÇ ve ÖNERİLER	78
6.1. Sonuç.....	78
6.2. Öneriler.....	79
KAYNAKÇA	80
ÖZGEÇMİŞ	83
EKLER	89
EK. 1. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu.....	89
EK. 2. İnternet Bağımlılık Ölçeği.....	92
EK. 3. Çocukluk Çağı Travmalar Ölçeği.....	94
EK. 4. Ebeveyn Tutum Ölçeği.....	98
EK. 5. Young Ebeveynlik Ölçeği.....	102

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Genel olarak internet bağımlılığı, “bilgisayar başında internete bağlı olarak gereğinden fazla zaman geçirme problemi” olarak tanımlanmaktadır (Young 1996). Goldberg (1996) internet bağımlılığı kavramını ilk kullanan kişi olmuştur.

Kullanımı gittikçe yaygınlaşan internetin olumsuz etkilerini gören araştırmacılar son zamanlarda internetin problemlili, sağlıksız ve patolojik kullanımı üzerine çalışmalarını yoğunlaştırmışlardır (Davis 2001; Davis, Flett ve Besser 2002. Akt. Odacı ve Çelik 2011).

İnternet bağımlılığı kavramı, internetin patolojik boyutunu tam olarak karşılamadığı için, bunun yerine bazı çalışmalarda “*problemlili internet kullanımı*” kavramı kullanılmıştır (Tutgun 2009). Caplan’a göre (2005), problemlili internet kullanımı; sosyal, akademik/mesleki negatif sonuçlar doğuran bilişsel ve davranışsal belirtilerden meydana gelmiş çok boyutlu bir sendromdur.

Problemlili internet kullanımı Kim ve Davis’e(2009) göre; bireylerin internet kullanımından dolayı aile ve iş yaşamında bozulmalar yaşanması ve sürekli şekilde internet kullanımını kontrol etmede başarısız girişimlerde bulunma (Akt. Zorbaz ve Tuzgöl Dost 2014) olarak tanımlanmıştır.

Problemlili internet kullanımının bireylerin, sosyal faaliyetlerinde azalma, sportif faaliyetlerden uzaklaşma, gece geç yatmadan dolayı yorgun uyanma ve aile bireyleriyle ortak zaman geçirememeye yüzünden aile ilişkilerinde bozulmalara neden olduğu düşünülmektedir (Karaca 2015). Problemlili internet kullanımıyla ilgili araştırmaların son yıllarda artmasının sebebi; internetin özellikle ergen ve gençler üzerinde bazı ciddi problemlere yol açmasıdır. (Gillespie 2002. Akt. Yıldız 2010) 16-24 yaş grubu bilgisayar ve internet kullanım oranlarının en yüksek olduğu yaş gurubudur (TUİK 2014). İnternetin bu yaş grubunda yaygın kullanımı en çok da ergenleri etkilemektedir. İnternetin ergenlere birçok fırsat sunması, iletişimde getirdiği yenilikler, bilgiye hızlı ve kolay ulaşma internetin olumlu yönleri olsa da; internet başında fazla zaman geçirme, ergenlerin görev ve sorumluluklarını yerine getirmede sıkıntılara yol açmaktadır (Tahiroğlu ve ark. 2008). İletişim ortamını aile ya da sosyal çevresinde bulamayan ergenler, internet ortamında tanımadığı kişilerle iletişime geçme gayretine girmektedir. Bu durum aile-ergen ve ergen-çevre arasında zayıflayan ve giderek kopan iletişime neden olmaktadır (Aksüt ve Batür 2007). Ergenlerde aşırı internet kullanımı bireyin sağlığı ile ilgili sorunlara yol açabileceği gibi, uyku ve çalışma zamanında kayba da yol açmaktadır. Bunun yanında okul, aile ve sosyal yaşantıda kişisel işlevleri de olumsuz yönde etkileyeceği düşünülmektedir (Gürcan 2010).

Selnow (1984) bilgisayar ve internetin artık çocukların arkadaşlarının yerini aldığını “elektronik arkadaş” hipoteziyle açıklamış ve elektronik arkadaşlıkları gerçek arkadaşlıklara tercih eden çocukların sosyal ilişkilerinin zayıf olduğunu belirtmiştir.

Araştırmanın diğer bir değişkeni olan tutum için sosyal psikolojide yapılan genel tanım, “Bireye atfedilen ve onun psikolojik bir objeye ilişkin düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilim” şeklindedir. Tutumlar, doğrudan gözlenemeyen fakat gözlenebilen davranışlara yol açan ve bireyi davranışa hazırlayan

eğilimlerdir (Kağıtçıbaşı 1999). Bireylerdeki tutumların temeli ilk çocukluk döneminde aile ve okulda öğrenilen bilgilere dayanır. Sosyal normlar, otorite, disiplin anlayışı, kişilere, nesnelere, gruplara karşı hissedilen duygular ve önyargılar erken sosyalleşme evresinde öğrenme yoluyla gerçekleşir (Oktay 1996).

Çocukluk çağı travmaları, bireyin kendisinin ihmali ve istismarı dışındaki olayları da (bir olaya tanık olmak gibi) kapsayabileceğinden dolayı çalışmada çocuk istismarı ve ihmalinin tanımlanmasının çalışmaya daha uygun olacağı düşünüldüğünden çocukluk çağı travmaları kapsamında çocuk istismarı ve ihmali ele alınmıştır. Çocuk istismar ve ihmali olgusunun tanımı ortaya çıkış nedenlerine, yöntemlerine ve sonucunda gözlenen klinik bulgulara göre değişiklikler göstermektedir (Polat 2001). Zeytinoğlu (1999)'na göre 18 yaşın altındaki çocuklara karşı aktif olarak yapılan fiziksel, duygusal, zihinsel ve toplumsal gelişimlerini zedeleyici her tur davranışın istismar; onların beslenme, bakım, gözetim, eğitim gibi ihtiyaçlarının karşılanmaması ise ihmal olarak kabul edilmektedir.

Polat'a (2001) göre çocuk istismarı, çocuğun bakımından sorumlu yetişkin bireylerin, çocuğun fiziksel, gelişimsel ve psikolojik açıdan iyi olma halini olumsuz yönde etkileyen tutum ve davranışlarıdır. Toplumun temel birimi olan aile süreç içerisinde bir takım değişimlere uğrayarak varlığını devam ettirmektedir. Aile, çocukların hayata gözünü açtığı, sosyalleşme ve toplumsal kuralların öğrenildiği, tutum ve davranışların kazanıldığı birimdir (Eripek 1982). Çocukların yetişme dönemlerinde anne babayla olan ilişkileri, yetişkinlikte diğer bireylere karşı göstereceği tutum ve davranışların temelini oluşturmaktadır. Aile içi iletişim ve anne baba davranışları kişinin psikolojik ve sosyal gelişimini doğrudan etkileyen en önemli faktörlerdendir (Kuzgun ve Eldeleklioğlu 1999). Ana babaların tutum ve davranışları çocukların uyumlu-uyumsuz, etken-edilgen, bağımlı-özerk, içe dönük dışa dönük olmaları gibi kişilik özelliklerini etkiler (Özgüven 2001) Güler ve arkadaşlarına (2002) göre ise, çocuk istismarı ve ihmali; çocuklara anne babaları veya onlara bakıp gözetmek ve eğitmekle görevli kişiler ya da yabancılar tarafından sağlıklarına zarar veren fiziksel, duygusal, zihinsel ya da sosyal gelişmelerini engelleyen tutum ve davranışlara maruz bırakılmaları olarak tanımlamaktadırlar. Çocuk ihmali ve istismarını çocuk sağlığını ve refahını zedeleyen, çocukta yaşamı boyunca kalıcı izler bırakan bir sağlık sorunudur.

Dünya Sağlık Örgütü, bir yetişkin tarafından bilerek veya bilmeyerek yapılan ve çocuğun sağlığını, fiziksel ve psiko-sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen davranışları çocuk istismarı olarak tanımlamaktadır (Kara ve ark. 2004).

İstismarı tanımlarken anahtar kelime olarak "tekrar etmesi, kasıtlı olması, çocuğun fiziksel, zihinsel, psiko-sosyal gelişimini ve sağlığını olumsuz etkilemesi" gibi nitelikler dikkat çekmektedir (Aral 2001).

Çocuk istismarı ve ihmaline ilişkin yazın için en önemli kaynaklardan biri olan Amerikan Ulusal Çocuk İstismarı ve İhmali Veri Sistemi 2008 raporuna göre, sadece 2008 yılı içerisinde 772.000 çocuk istismar ve ihmale uğramıştır. Çocukların uğradığı istismar ve ihmalin %80,1'i aileleri tarafından, %6.5'i diğer akrabaları tarafından olmaktadır. İstismar türleri değerlendirildiğinde, %71.1'i ihmale, %16.1'i fiziksel istismara, %9.1'i cinsel istismara, %7.3'u duygusal istismara maruz kalmaktadır. Olum oranı 10 000'de 2.33 olarak hesaplanmıştır (NCANDS 2008).

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumunun yaptığı çalışmaya göre çocukların %46'sının, Türkiye genelinde yapılan çalışmada %45'inin istismara uğradığı belirtilmektedir (Güler ve ark. 2002).

Örsel ve arkadaşlarının (2011) yaptığı çalışmada DSM-IV tanı ölçütlerine (SCID) göre bir psikiyatrik bozukluk tanısı konan, katılmayı kabul eden 183 hastaların %65.7'si (s=117) çocukluk çağında duygusal, fiziksel ve cinsel bir istismar yaşantılarından en az birine; %6.1'i (s=11) üç tür istismara da maruz kaldığını bildirmiştir. Duygusal ihmal %81.6 (s=146), fiziksel ihmal ise %72.1 (s=129) sıklığında saptanmıştır.

Çocukluk çağı istismar yaşantıları, bireylerin kendi, diğerleri ve dünya hakkında olumsuz bilişsel tarzlar ya da şemalar geliştirmelerine neden olabilmektedir. Yaşamın erken dönemlerinde geliştirilen ya da içselleştirilen bu şemalar, yetişkinlik döneminde çeşitli psikolojik sorunların ortaya çıkmasına zemin hazırlamakta ve psikolojik sağlığı olumsuz yönde etkilemektedir. Şemalar genelde, çocukluk ya da ergenlik dönemleri boyunca gelişmekte ve çocuğun içinde yaşadığı aile ortamını/yakın çevresini yansıtmaktadır.

Gelişim dönemindeki çocuğun kendilik algısı üzerinde olumsuz etkiler bırakan bu olumsuz yaşantılar, çocukluk dönemini etkilediği kadar yetişkinlik dönemini de etkilemekte ve bireylerin ruhsal ve fiziksel sağlıkları ve işlevsellikleri üzerinde yaşam boyu devam eden birçok olumsuz sonucun ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Beitchman ve ark.1992; Briere ve Runtz 1990; Gross ve Keller 1992; Kendall-Tackett 2002). Çocukluk çağındaki olumsuz yaşantılar ile yetişkinlik döneminde ortaya çıkan psikolojik sorunların ilişkisine değinen birçok çalışmanın olduğu görülmektedir. Çocuk ve anne-baba ya da bakım veren kişi arasındaki erken dönem yaşantıların önemini vurgulayan Şema Kuramına göre, Young ve arkadaşları (2003), çocukken istismar edilmiş bireyler üzerine yaptığı araştırmalarında, belirli erken dönem travmatik yaşantıları, belirli erken dönem uyum bozucu şemalara bağlayan kuramsal bir model geliştirmiştir. Bu modele göre, çocukluk çağı cinsel ve fiziksel istismar tehlike temasına ilişkin şemaların gelişimine neden olmaktadır. Yapılan pek çok çalışma bu modeli destekler nitelikte bulgular sergilemektedir. Örneğin, Harris ve Curtin (2002), düşük anne-baba bakımının kusurluluk/utanç, yetersiz özdenetim, tehditler karşısında dayanıksızlık ve yetersizlik şemalarını; anne-babanın aşırı koruyucu olmasının ise kusurluluk/utanç, tehditler karşısında dayanıksızlık ve yetersiz özdenetim şemalarını yordadığını bulmuştur. Diğer çalışmalarda, duygusal istismar ve ihmal yaşantılarının, güvensizlik/suistimal edilme, kusurluluk/utanç, kendini feda, duyguları bastırma, güvensizlik, dayanıksızlık ve duygusal yoksunluk şemalarını yordadığı bulunmuştur (Cecero, Nelson ve Gillie 2004; Wright, Crawford ve Castillo 2009). Benzer şekilde, Cukor ve McGinn (2006), çocukluk döneminde istismara maruz kalan kadınların kusurluluk, duygusal yoksunluk, güvensizlik, terk edilme, sosyal izolasyon ve hak görme şemalarından yüksek puan aldıklarını bulmuştur. Lumley ve Harkness (2007), depresyonu olan 76 ergenle yaptıkları çalışmada, duygusal istismarın duygusal yoksunluk, bağımlılık, sosyal izolasyon, dayanıksızlık, başarısızlık, boyun eğme ve kendini feda şemaları; fiziksel istismarın duygusal yoksunluk, başarısızlık ve dayanıksızlık şemaları; cinsel istismarın ise bağımlılık, başarısızlık ve dayanıksızlık şemaları ile pozitif yönde ilişkili olduğunu bulmuştur.

Aile içi ilişkiler ve ana baba tutumları, çocuğun psiko-sosyal gelişimini ve topluma sağlıklı bir birey olarak katılımını sağlayan en önemli etmenlerden biridir.

Bireyin dengeli ve uyumlu bir kişilik psikolojisine sahip olması, büyüdüğü aile ortamı ile yakından ilgilidir (Kuzgun ve Eldeleklioğlu 1999). Psikanalitik kuram; kişilik gelişiminde anne-baba disiplin yöntemlerinin ve çocuk yetiştirme biçimlerinin önemini vurgulamış; sağlıklı kişilik oluşumunda dengeli anne-baba tutumlarının rol oynadığını belirtmiştir (Aydın 1996).

1.1 ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Ebeveynlerin kendi çocukluklarında yaşadıkları travma ve erken dönem şemalarının, şuan çocuklarına olan tutumlarının yansımaları, çocuklarının interneti kötüye kullanımını etkiler mi?

1.1.1.Alt Problemler

Bu araştırma da İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin, ebeveynlerinin çocukluklarında yaşadıkları travma ve erken dönem şemalarının, şuan çocuklarına olan yansımaları, çocuklarının problemlili internet kullanımına etkisini incelemiştir.

Araştırmada belirtilen problem cümlesinin daha ayrıntılı bir biçimde incelenmesi için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. “Annelerin çocukluk çağı travmaları ölçeği’nin alt boyutlarından aldıkları puanlar çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşmakta mıdır?”
2. “Babaların çocukluk çağı travmaları ölçeği’nin alt boyutlarından aldıkları puanlar çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşmakta mıdır?”
3. “Annelerin ebeveyn tutumu ölçeği’nin alt boyutlarından aldıkları puanlar çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşmakta mıdır?”
4. “Babaların ebeveyn tutumu ölçeği’nin alt boyutlarından aldıkları puanlar çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşmakta mıdır?”
5. “Annelerin erken dönem şemaları’nın ebeveynlik stillerinden aldıkları puanlar çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşmakta mıdır?”
6. “Babaların erken dönem şemaları’nın ebeveynlik stillerinden aldıkları puanlar çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşmakta mıdır?”

1.2.Araştırmanın Amacı

İnternet erişiminin giderek kolaylaştığı ve kullanımının hızla arttığı ülkemizde, yaygınlaşan internet bağımlılığı her yaşta görülebilecek bir bağımlılık türüdür. İnternet bağımlılığında en önemli risk grubu, internetin ne olduğunu tam olarak algılayamayan, savunmasız bir şekilde internet kullanımına devam eden ilköğretim öğrencileri ve ergenlerdir. Bu grubu oluşturan çocuklarımız ve gençlerimiz interneti kullanırken maalesef olumsuz etkileriyle de karşılaşmaktadırlar ve bu durum kötü deneyimler yaşamalarına sebep olmaktadır. Bu bağlamda gerek internet bağımlılığı ve gerek internetin kötüye kullanımını yordayan değişkenleri saptamaya yönelik çalışmalar yapılmıştır. Fakat bu araştırmaların çeşitlendirilmesine ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir. Bu nedenle çalışmamızda ergenlerin interneti kötüye kullanımını yordayan psikolojik değişkenlerden, ebeveynlerin çocukluk çağındaki travmaları, tutumları ve erken dönem şemalarının rolünün incelenmesini amaç edinilmiştir.

1.3.Araştırmanın Konusu

Bu araştırmada İlköğretimi ikinci kademe(5, 6, 7, 8. sınıf) öğrencilerinin internet bağımlılığı ile ebeveynlerinin çocukluk çağı travmaları, tutumları ve erken dönem şemaları arasındaki ilişki tespit edilmek istenmektedir. Bu çalışma ile beraber öğrencilerin internet bağımlılığı ile ebeveynlerinin çocukluk çağı travmaları, çocuklarına olan tutumları ve erken dönem şemalarının etkisinin belirlenmesi hedeflenmiştir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Literatüre baktığımızda gerek internet bağımlılığı ve gerek internetin kötüye kullanımını yordayan değişkenleri saptamaya yönelik çalışmalar yapılmıştır. Fakat bu araştırmaların çeşitlendirilmesine ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir. Bu nedenle çalışmamızda ergenlerin interneti kötüye kullanımını yordayan psikolojik değişkenlerden, ebeveynlerin çocukluk çağındaki travmaları, tutumları ve erken dönem şemalarının rolünün incelenmesinin ilgili yazına katkı sunacağına inanılmaktadır. Bu değişkenlerin bir arada incelenmesi, Türkiye'de ilk defa yapılacak olması da çalışmanın önemini arttırmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sayıltıları

- 1.5.1. Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilir ve geçerli olduğu varsayılmaktadır.
- 1.5.2. Araştırmaya katılan katılımcıların sorulara gönüllü bir şekilde, doğru ve içtenlikle cevap verdikleri varsayılmaktadır.
- 1.5.3. Araştırmanın evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.

1.6. Araştırmaya İlişkin Tanımlar

İnternet bağımlılığı: İnternet bağımlılığı, internet kullanımını sınırlayamama, sosyal veya akademik olumsuzluklarına rağmen kullanmayı sürdürme ve internete ulaşamadığı zamanlarda sinir ve stres duyma gibi belirtileri olan teknolojik bir bağımlılık türüdür

Çocukluk Çağı Travması: Çocukluk çağında, kasıtlı olan ve tekrar eden, çocuğun fiziksel, zihinsel, psiko-sosyal gelişimine ve sağlığına olumsuz etki yapan yaşantılar.

Erken Dönem Şeması: Yaşamın erken dönemlerinde edinilen, sürekli öğrenme, olayları hızlıca anlama, değerlendirme ve gerekirse varsayımlarda bulunarak zaman, enerji ve kapasiteden tasarruf etmeye, benliği ve bedeni korumaya programlı insan beyninin kullandığı, prototiplerdir.

Ebeveyn Tutumu: Ailenin çocuğuna uyguladığı davranış kalıplarıdır.

BÖLÜM II

GENEL BİLGİLER

2.1. İNTERNET BAĞIMLILIĞI

Bağımlılıkların tanımlanmasında kullanım, kötüye kullanım ve bağımlılık arasındaki farkın özellikle davranışsal bağımlılıklar için oldukça geçirgen olması bağımlılıkları tanımlamayı güçleştirmektedir.

Her ne kadar bu öneri makul görünse de klinik açıdan bakıldığında teşhis ve tedavi sürecinin işlemesi için bir tanım şarttır. Dolayısıyla bu noktada kesin çizgilerle tanımlanması oldukça zor olan internet bağımlılığı ile ilgili geniş ve açık bir tablo çizebilmek için öncelikle bağımlılıkların, ardından eylemsel bağımlılıkların ve son olarak da internet bağımlılığının tanımı yapılacaktır.

2.1.1. Bağımlılık Nedir?

Bağımlılık biyo-psikososyal bir rahatsızlıktır. Kişinin alışılmış olan herhangi bir ilaç veya maddeye karşı önüne geçilmesi mümkün olmayan psikolojik ve fizyolojik muhtaçlık hissetmesi, alınan dozun ve alınma sıklığının giderek artması, alınmadığında yoksunluk belirtilerinin ortaya çıkması, bırakmak için ya da maddeyi bulmak için bir zaman harcama, bu ilaç veya madde alınmadan gündelik yaşama devam edilmesinin mümkün olmayacak hale gelmesi ki buna rağmen kullanıma devam ediliyor olmasıdır.

2.1.1.1. Davranışsal ve Fiziksel Bağımlılık Nedir?

Klinik uygulamalara bakıldığında bağımlılık

- a) Fiziksel bağımlılık
- b) Davranışsal bağımlılık

olmak üzere iki açıdan incelenir.

Fiziksel bağımlılık, alınan maddeyle vücutta bir uyum gelişmesi sonucunda maddenin elde edilmesine karşı duyulan fiziksel bir istektir. Madde alınmadığı takdirde bulantı, kusma, terleme, titreme ve üşüme gibi fiziksel olumsuz bazı belirtiler oluşabilir.

Davranışsal bağımlılık, maddeyi sürekli isteme, onsuz olmayacağına ikna olma halidir. Bağımlılık yapan madde, kişinin hayatında merkez noktaya oturur ve vazgeçilmez olur. Bazen keyif almak bazen kaygılardan kurtulmak için tekrar edilen davranışlar sonuçta zorlayıcı etmenler olarak kalıcı hale gelebilir. Madde alınmadığı takdirde anksiyete, sinirlilik gibi rahatsız edici psikolojik belirtiler ortaya çıkabilir.

Davranışsal ve Fiziksel bağımlılıklar, kişi de aynı anda görülebilir ve fiziksel bağımlılık, davranışsal bağımlılığa göre daha kolaydır çünkü davranışsal bağımlılıktan kurtulma bireyin iradesine bağlı olup uzun terapi süreci gerektirmektedir.

Kişi davranışsal bağımlılıklardan bazılarında pasif, bazılarında aktif olabilir. Mesela televizyon izlerken pasif olurken kumar oynadığı anda aktif olabilir. Bireyin hem aktif hem pasif olarak içinde bulunabileceği yegane bağımlılık hali hazırda internet bağımlılığıdır. (Griffiths 1999).

2.1.2. İnternet Bağımlılığı Nedir?

"İnternet, bir taraftan insanların sayamayacağımız kadar çok ihtiyacına cevap verirken, bir taraftan da kullanıldıkça kendisine olan bağımlılığın artmasına neden olmaktadır"(Batıgün ve Kılıç 2011; Mıhçı ve Aktürk 2012). "İnternet bağımlılığı, internet kullanımını sınırlayamama, sosyal veya akademik olumsuzluklarına rağmen kullanmayı sürdürme ve internete ulaşamadığı zamanlarda sinir ve stres duyma gibi belirtileri olan teknolojik bir bağımlılık türüdür" (Eşgi 2013).

Literatürde farklı dönemlerde araştırmacı ve klinisyenler tarafından değişik şekillerde adlandırılan internet bağımlılığı, bu konuda ilk önemli araştırmaları yapanlardan Young ve Goldberg başlarda internet bağımlılığı kavramını kullanmış, daha sonraki çalışmalarında ise patolojik internet kullanımı kavramını tercih etmişlerdir. Bu araştırmada kavram problemlili internet kullanımı olarak zikredildi.

Young(2004) internet bağımlılığını, internetin abartılı kullanma arzusunun engellenememesi, internetsiz geçirilen zaman dilimlerinin anlamsızlaşması, mahrum kalınan sürelerde sinirlilik hali, saldırgan tavırlar ve bireyin aile, sosyal ve iş yaşamının gün geçtikçe bozulması olarak tanımlamaktadır.

Davis(2001), internet kullanırken bireyin özdenetiminin bulunmaması ve neticesinde psikolojik, sosyal ve akademik yaşamında sıkıntılar oluşması durumunu internet bağımlılığı olarak açıklamıştır.

Ceyhan (2008) ise internet bağımlılığını, genellikle zaman mevhumunu unutacak ya da sorumluluk ve görevlerini erteleyecek ya da yapamayacak kadar interneti aşırı kullanıma, yoksunluk belirtileri, tolerans gelişimi ve yalan söyleme, sosyal geri çekilme gibi durumları içeren negatif yansımaların bir arada olması olarak tanımlamaktadır.

"Kavramlardaki farklılıklar, bağımlılığın internetin kullanılış nedeninden mi, geçirilen vaktin genişliğinden mi ortaya çıktığı hakkındaki düşünce ayrılıklarıdır. İnternet kullanımı hangi adla ifade edilirse edilsin bilişsel ve davranışsal rahatsızlıklar oluşturuyor ise problemdir"(Günüç 2009).

İnternet bağımlılığının bilişsel ve davranışsal rahatsızlık oluşturup oluşturmadığını tespit etmek için DSM ve ya ICD'nin tanı ölçütlerini kullanmak bugün için imkan dahilinde bulunmamaktadır.. Çünkü hem Amerikan Psikiyatri Birliği'nin yayınladığı DSM-IV ve hem de Dünya Sağlık Örgütü'nün yayınladığı ICD-IO'da internet bağımlılığı başlığı altında bir bozukluk sınıflandırılmamıştır. Ancak Amerikan Tıp Birliği Ocak 2008'de yayınladığı raporunda özellikle internet ve video bağımlılığını bozukluk olarak tanı alması yönünde tavsiye kararı almıştır. Yine Amerika Psikiyatri Birliği Dergisinde de DSM-V ile ilgili yazılan bir makalede yayınladığından dolayı internet bağımlılığının DSM-V'te yer alması gerektiğini ifade etmiştir (AMA 2008). Dolayısıyla ilerleyen yıllarda internet bağımlılığının tanı olarak hem DSM'de hem de IDC'de yer alacağı düşünülmektedir. Bugün için yapılabilecek konuyla ilgili çalışma yapan araştırmacıların geliştirdiği ölçütleri kullanılmaktadır.

Bunlardan ilk olanı ve en çok bilineni; internet bağımlılığı kavramını ilk kez ortaya atan Kimberly S. Young, dürtü bozuklukları içerisinde internet bağımlılığına en yakın olarak saptadığı patolojik kumar oynama tanı ölçütlerini internet bağımlılığına

uyarlayarak geliştirdiği tanı ölçütleridir. Konuyla ilgili önemli çalışmalar yapan bir diğer araştırmacı Goldberg'in internet bağımlılığı tanımlaması için geliştirdiği tanı ölçütleri Young'un ölçütlerine benzemekle birlikte DSM sistemine daha yakındır(Öztürk ve ark. 2007; Cengizhan 2005).Shapira ve arkadaşları ise Young ve Goldberg'in tanı ölçütlerine benzer ancak daha yalın tanı kriterleri öneriyorlar(Arısoy 2009).

Hepsinin birleştiği ortak payda olarak internet bağımlılığı tanı ölçütleri aşağıdaki şekilde belirtilebilir:

- a) İnternet ile karşı konulamaz aşırını zihinsel uğraş,
- b) İnternette planlandığından fazla zaman geçirmek,
- c) İnternet kullanım isteğinin artması ve giderek daha uzun zaman geçirme arzusu,
- d) İnternete ulaşılamadığı ya da kullanımın aniden kesildiği durumlarda yoksunluk belirtileri ve istenmeyen duygusal ve fiziksel değişiklikler görölmesi,
- e) İnterneti bırakmak, kullanımını azaltmak konusunda başarısız deneyimler yaşanması,
- f) İnternet kullanım içeriği , süresi hakkında sorulan sorulara yanıltıcı bilgiler verilmesi,
- g) İnternetin yol açtığı ailevi, mesleki ve sosyal sıkıntılar yaşanmasına rağmen kullanma isteğinin giderek artması.

Söz konusu ölçütlerinin yanında konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde internet bağımlılığı tanısı koymada, bahsi geçen tanı ölçütlerinin yansıması olarak gözlenebilecek davranış ve etkinliklerini tanı kriterleri olarak kullandıkları görölmektedir.

2.1.3. İnternet Bağımlılığının Alt Grupları Nelerdir?

İnternet bağımlılığı tanı ölçütlerine uyan birbiriyle aynı özelliklere sahip olup birbirlerinden çok değişik amaçlarla internet kullanan ve birbirinden çok farklı şekilde bundan etkiye uğrayan internet kullanıcılarının var olması, internet bağımlılığının alt sınıflarını ortaya çıkarma ihtiyacı doğurmuştur. Bu ihtiyacın neticesinde de araştırmacılar tanı kriterleri ışığında internet bağımlılığını alt gruplara ayırmışlardır. Bunlardan Davis, Young'ın kriterlerini kullanarak 2 alt grupta sınıflandırılmıştır:

Özgül patolojik internet kullanımı(OPIK): İnterneti, bağımlı olunana ulaşmak amacıyla aşırı ve kötüye kullanmak demektir.

Genel patolojik internet kullanımı(GPIK): İnterneti, belli bir amaca yönelik olmadan saatler boyunca kullanmak demektir.

2.1.4. İnternet Bağımlılığının Yaygınlığı

Araştırmalar internet bağımlılığının hızla artış gösterdiğini göstermektedir. Bu yapılan uluslararası araştırmalarda internet bağımlılığının toplumdaki yaygınlığı %6-14 arasında olduğunu göstermektedir. İnternet bağımlılığı ile ilgili Güney Kore'de 2006 yılı verilerine göre yaşları 6 ile 21 arasında değişen yaklaşık 210 000 çocuk ve ergenin internet bağımlılığından olumsuz etki gördüğü ve tedaviye muhtaç hale geldiği düşünülmektedir(Kim 2007). Güney Kore'deki lise öğrencilerinin haftada ortalama 23 saat oyunda zaman kaybettikleri düşünüldüğünde 2.1 milyon lise öğrencisinin bağımlılık riski altında olduğunu ve rehberlik desteğine ihtiyaç duyulduğu belirtilmektedir. Bununla beraber alanda çalışan terapistler birçok çocuk, ergen, öğrenci ve çalışanın internet bağımlılığı nedeniyle okullarını ve işlerini bırakmalarından endişelenmektedirler.

İnternet bağımlılığı ile ilgili en çok araştırmanın yapıldığı ülkelerden olan ABD'de, veriler internet kullanıcılarının yaklaşık %6-10 arasında internet bağımlısı olduğunu göstermektedir. Dünyada 1.8 milyon çocuk ve gencin, zamanlarının çoğunu gözleri bilgisayar ekranına odaklı, elleri ise farenin üzerinde sohbet ya da oyun odalarında harcadıkları tahmin edilmektedir(Kelleci 2008).

11-18 yaş arasındaki gençlerle yapılan bir araştırma, patolojik internet kullanım oranını %18,3 olduğunu göstermiştir (Kelleci 2008).

Ülkemizde internet bağımlılığını ölçmeye yönelik yapılan çok sayıdaki araştırmadan birinde 416 öğrenciye uygulanan ölçekte 9 soruya verilen cevaplar doğrultusunda öğrencilerin bilgisayar ve internet bağımlılığı belirtisi olarak nitelendirilebilecek olan davranışlara genellikle “çok az” ya da “ara sıra” cevaplarını verdiklerini göstermiştir (Yılmaz, 2010). 2009 yılı bulguları incelendiğinde internet kullanıcı sayısının 26,5 milyon olduğu, bilgisayar ve internet kullanım yaygınlığının en fazla 16-24 yaşları arasında olduğu belirlenmiştir. Bu gençlerin, genellikle öğrenimleri sırasında ihtiyaç duyduklarında, bilgisayar ve interneti, yetişkin bireylere oranla daha çok kullandıkları söylenebilir. Yetişkin bireyler, interneti çalışma hayatının bir parçası olarak kullanırken, 13-19 yaş arası çocuk ve ergenlerin interneti ve bilgisayarı daha çok bilgisayar oyunu oynamak, yeni insanlarla tanışmak ve müzik dinlemek için kullandıkları görülmüştür (Ata, Akpınar ve Kelleci 2011).

Ülkemizde yapılan bir araştırma çalışmasında, 15-19 yaş grubu 4.311 ergenin internet üzerinden katılım sağladığı anket bulgularına göre, internet bağımlılığını ile ilişkili olduğu düşünülen, evde bilgisayar bulunması, ekonomik düzey ve cinsiyetle bağlantılı olduğunu göstermiştir. Araştırmaya göre, internet bağımlılığı ile internet erişiminin olması yüksek ilişki düzeyinde bir değişken olarak bulunmuştur. Aynı şekilde öğrencinin sahip olduğu ailenin gelir düzeyinin artması da bağımlılığın artmasında etkili bir değişken olarak bulunmuştur. Kızlar, interneti kullanma motivasyonları iletişim merkezliken, erkeklerde video oyunları, dergi ve gazete takibi temel motivasyonu oluşturmaktadır. Genel internet kullanım sebepleri ise sırasıyla, facebook, ödev, gazete ve dergi takibi olmakta ve bunu, müzik, dosya ve video indirme, e-mail, sanal video oyunlarının takip ettiği görülmüştür (Ak, Koruklu ve Yılmaz 2013).

İnternet bağımlılığı ile cinsiyet değişkeni üzerine yapılan çalışmalardaki bulgular cinsiyetin internet bağımlılığı ile ilişkisi olduğunu göstermektedir. Erkek ve kızlarda da bağımlılık görünmekle birlikte kızlara nazaran erkeklerde iki ya da üç kat daha fazla görüldüğü tespit edilmiştir (Ozturk ve ark, 2007, Comert ve ark, 2009). Nitekim ülkemizde yapılan araştırma çalışmasına katılım sağlayan internet kullanıcısı 150 kişiden,

bağımlılık düzeyinde bulunmayan kadın yüzdesi %75 olduğu görülürken, bu oran erkeklerde %33 olduğu görülmektedir. Bağımlılık düzeyi yüksek kategorisinde bulunan kadın bulunmazken, erkek kullanıcılar da %6.4 oranında bulunmaktadır. Araştırma bulgularında, kadınlar, bağımlı olmayan kategorisinde toplanırken erkeklerin %60,6'sı orta düzeyde bağımlı kategorisinde yoğunlaşmıştır. (Bölükbaş ve ark, 2003). Ülke dışında Morahan-Martin ve Schumacher (2000) ve Wang (2001) tarafından yapılan iki ayrı araştırmada erkeklerin kadın kullanıcılara kıyasla bağımlılık düzeylerinin daha yüksek oranda olduğunu göstermiştir

Diğer bağımlılık türleri gibi internet bağımlılığının da yaşamın erken dönemlerinde başladığı görülmekte olup en çok risk altında olan grubu 12-18 yaş ergenler oluşturmaktadır (Öztürk ve ark. 2007, Cömert ve ark. 2009).

2.1.5. İnternet Bağımlılığının Komorbiditesi (Eş tanısı)

Hastalıkların insan gruplarındaki görülme sıklığını ve bunu etkileyen faktörleri inceleyen epidemiyolojik araştırmalar neticesinde internet bağımlısı olan bireylerin yarısında farklı bir psikiyatrik bozukluk bulunduğu belirlenmiştir.

Bununla birlikte uluslararası literatürde yapılan bazı çalışmalarda depresyonun, problemlili internet kullanımının yaygınlaşmasında mühim bir faktör olduğunu göstermektedir. Bireylerde internet bağımlılığı ile depresyon bir arada görülmekte ve aralarında kuvvetli bir ilişki olduğu kaydedilmiştir. İnternet bağımlılığı için depresyon hali, sebep olabileceği gibi aynı zamanda sonuçta olabilmektedir. Farklı sosyolojik veya psikolojik faktörler etkisiyle depresif belirtiler izlenen fert bunun sonucu olarak internet bağımlısı olabileceği gibi, bağımlı olduktan sonra da buna bağlı olarak depresyon hali gözlenebilmektedir.

"Depresyon ve internet bağımlılığı konusunda ülkemizde görülen bir vakada depresyon ile internet bağımlılığı arasında yadsınamaz bir bağ olduğu ve depresyonun internet bağımlılığına sebep olabileceği tespit edilmiştir. Son 2 senedir odasına kapanıp günde en az 5-6 saat msn kullanan, aile ile bu konuda tartışan, sonuç olarak da okullarındaki derslerde düşme, motivasyon kaybı, okula devamsızlık problemleri yaşayan 17 yaşında ve lise 2'ye giden kız hasta ailesiyle ciddi tartışmalarından sonra

birden çok kez ilaçla intihar girişiminde bulunmuştur. İnternet kullanımından evvel seyreden içe kapanma, mutsuzluk, sinirlilik, huzursuzluk şikayetleri internet kullanımı ile birlikte artan hastaya, yapılan değerlendirmeler sonucunda majör depresyon tanısı koyularak antidepresan tedavisine başlanmış ve depresif davranışların azalmasının yanı sıra internet kullanımında da belirgin azalma görülmüştür. Yapılan değerlendirmeler sonucunda hastanın internet bağımlılığına sebep oluşturabilecek ruhsal süreçler açısından depresyonun ciddi bir faktör olabileceği, altta yatan psikiyatrik bozukluğun tedavisi sonucunda hastanın şikayetlerinde de gerileme görülmesiyle doğrulanmıştır. Yine 17 yaşında lise 3'e giden günde 8-10 saat internet üzerinde oyun oynayan ve bu yüzden zaman zaman evden, ve okuldan kaçan internet bağımlısı erkek bir hastanın değerlendirilmesinde anksiyete, depresyon, sosyal problemler ve içe dönüklük yüksek bulunmuştur"(Odabaşoğlu ve ark. 2007).

"Ulusal literatürde yer alan bir vaka ile ilgili tedavi edilemeyen Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu vakalarında çeşitli madde bağımlılıklarının gelişme riskinin yanı sıra internet bağımlılığının da gelişebileceği tespitinde bulunulmuştur. Örneğin, bir vakada 12 yaşında 6. Sınıfa giden erkek hasta annesi tarafından son bir senedir artan ve ders başarısının düşmesine sebep olan derslerde dikkatsizlik şikayetiyle getirilmiştir. Derslere odaklanamama, aktivitelere dahil olmama, kimi zaman derslerde uyuma, okula devamsızlık yapma, unutkanlık gibi belirtilerle kendini gösteren bu dikkatsizlikle ilgili uzmanlar, hastanın 2 senedir internet üzerinden oynanan oyunlarla ilgilenmeye başladığını, son bir senedir bu ilginin çok artıp zaman zaman günde 12-14 saate çıktığını, ailesi ile, oyuna daha çok zaman ayırabilmek için okula gitmek istemediğinden dolayı çatıştığını ve bu nedenle okul gitmediği günlerin arttığını tespit etmişlerdir. Bununla beraber hasta durumu kabul etmemekte ve ders başarısının düşmesini başka değişkenlerle ilişkilendirmektedir. Hastaya 9 yaşında Dikkat Eksikliği, Hiperaktivite Bozukluğu tanısı konmuş ve ilaç(ritalin) tedavisi başlanmış ancak hastanın ailesi zararlı etkileri olur diye 15 günlük kullanımın ardından ilacı kesmişlerdir bu bilginin üzerine yapılan test ve değerlendirmeler sonucu Dikkat Eksikliği, Hiperaktivite Bozukluğunun yanı sıra karşıt olma-karşıt gelme ve internet bağımlılığı tanı kriterlerine karşılığında bulunmuştur. Geçmişte de DEHB olduğu düşünülen ama bu konuda gerekli tedaviyi alamayan hastada internet bağımlılığının geliştiği düşünülmektedir(Odabaşoğlu ve ark., 2007)"

2.1.6. İnternet Bağımlılığının Nedenleri

İnternet insanların hayatına girdikten sonra bağımlılık halini almasında, hiçbir fark ayırt etmeksizin seri bir şekilde yayılmasında, diğer bütün bağımlılıklardan daha yaygın olmasında, kullanıcılarına sunduğu sınırsız imkanların etkisi yadsınamaz bir gerçektir.

Kişilerin internette süre kısıtlamasının olmaması ve gün içerisinde keyiflerince herhangi bir zamanda internet faaliyetlerinden faydalanmaları; karakterlerini ve kişiliklerini kendi arzu ettikleri biçimde tanıtabilme olanağına sahip olmaları, sosyal kabul görme kaygısı taşımadan anonim bir şekilde kendilerini ve samimi fikirlerini ifade edebilmeleri, fiziksel mekan kısıtlaması olmadan dünyanın her noktasındaki insanlarla iletişim ve etkileşim sağlayabilmeleri, aynı düşünce, ilgi ve değerlere sahip olup başka yerde karşılaşmalarının olası olmadığı insanlarla iletişim kurabilmeleri, diğer insanlarla etkileşime geçmek için masrafsız ve hızlı gerçekleşmesi, keyifli vakit geçirdikleri alanlarda diğer seçeneklerle karşılaştırıldığında oldukça masrafsız ulaşabilmeleri, arzu ettikleri vakit iletişimi durdurma ve hangi aktivite ile uğraşıyorsa onu bırakma özgürlüğünün olması, sosyal statü, maddi durum, etnik köken, cinsiyet ayrımı bulunmaksızın bütün diğer internet kullanıcılarıyla eşit düzeyde kendilerini ifade edebilmeleri, herhangi bir endişe duymadan kolayca sosyal ortamda yer almanın mümkün olması, nasıl bir insan gibi görünmek istiyorsa o şekilde kendisini gösterebilmesi, daha önce görüşmediği kişilerle nispeten zarar görme endişesi olmadan sohbet edebilme ve dostluk kurmanın mümkün olması, günlük hayatın stres ve yoğunluğundan uzaklaşmak için çokça seçeneği insanlara sunabiliyor olması cezbeden özelliklerindedir(Kaypakoğlu 2004).

Tüm internet kullanıcılarına eşit olarak sunulan bu özelliklerin neden bazı insanlar tarafından dengeli, bazı insanlar tarafından bağımlılık derecesinde kullanılıyor sorusuna cevap bulmak zordur. Yapılan araştırmaların internet bağımlılığının nedenlerini ortaya koyma konusunda yetersiz kaldığı görüşmüştür.

Sosyal olarak değerlendirildiğinde araştırmacılar problemin merkezinde ilgi gösterilmeyen, ebeveyni ile güvenli ve olumlu bir bağ kuramayan, evin kavgacı ve tekinsiz oluşu, travmatik olayların olduğu, arkadaş grubuna dahil olmamış, akraba

ilişkileri zayıf, akademik anlamda geri kalmış çocukların teknoloji ve interneti bu ortamdan ve durumdan bir kaçış olarak gördükleri ve bu risk grubunun internetin olumsuz etkilerine maruz kalmakta olduğu ve en çok onların etkilendiği belirtilmiştir (Kelleci 2008 ; Bayraktutan 2005).

2.2. ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI

2.2.1. Çocuğun Tanımı

Çocukluk kavramının tanımı, hangi bakış açısıyla ele alındığına göre farklılık gösterebilmektedir. Türk Medeni Kanununda “küçük” kavramını kapsayan çocuk tanımı, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin 1. maddesinde; “Çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır” şeklindedir.

Yaşamın doğuştan ergenliğe kadar olan sürecindeki varlık şeklinde tanımlanan çocuk zihnen, fiziken, ruhen gerekli olgunluğa erişmemiş, sosyal yaşamdaki rol, görev ve sorumluluklarını daha öğrenememiş, bakıma ve eğitime ihtiyacı olan varlıktır. Bu anlamda çocukluk; gençlik ve yetişkinliği biçimlendiren bir dönemdir. Yaşamının her kademesinde kendisiyle birlikte taşınacak tüm özellikleri, psikolojik, bedeni ve bilinçsel yönden sağlıklı, akademik yönden başarılı, kendisine ve topluma yararlı, ahlaklı bir fert olup olmaması çocukluk yaşantılarıyla doğrudan ilişkilidir.

2.2.2. Çocukluk Çağı Travmalarının Kapsamı

Çocukluk çağı travması; aniden, beklenmedik bir şekilde beliren, kişinin bedensel ve ruhsal dengesini risk altına alan, kimi zaman hayatını tehdit eden yaşanmışlıkları kapsar.

Çocukluk çağı travmaları, bireylerin kendi dışındaki olayları(bir olaya tanık olma gibi) da içerebileceğinden, çalışma için bu kavram kapsamında çocuk istismarı ve ihmalinin tanımlanması uygun görülmüştür.

2.2.3. Çocukluk İstismarı ve İhmali Kavramlarının Ortaya Çıkışı

Çocuğa karşı işlenen suçlar insanlık tarihi kadar eski olmakla beraber ilk defa 1700'lerde bir avukatın, cezaevindeki suçluların kaçının çocuklara verilen zarar yüzünden hapse girdiği üzerine yaptığı araştırmalar, çocuk istismarı kavramının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Çocuk istismarı özellikle de cinsel ve fiziksel istismar kavramaları 1860 yılında dövülerek öldürülen 32 çocukta saptadığı otopsi bulgularını tedvin ederek değinen Fransız Adli Profesörü Ambres Tardieu tanımlamıştır. 1874 senesinde A.B.D de 8 yaşındaki bir çocuğa üvey annesinin uyguladığı şiddet, çocukluk istismarı konusunun ilk kez hukuksal olarak ilk kez tanımlanmasına yol açmış ve, üvey annenin tutuklanmasının ardından çocuğun avukatı olan E. Gerry ilk "Çocuk Koruma Derneği" kurmuştur.. 1970'lerde cinsel ve fiziksel istismar fark edilmiş, 1980'lerden sonra ise duygusal istismarın da ne kadar ciddi bir sorun teşkil ettiği açığa çıkmış ve yaygınlaşmıştır. Garbarino ve Gilliam 1980 senesinde, çocuğa yaşatılan uygun olmayan ve zedeleyici her türlü davranışın uzmanlarca saptanması ve araştırılması gereğinin üzerinde durmuşlardır.

İnsanlığın çok hassas yaralarından biri olan, sonuçları psikolojik ve fiziksel yıkımlara varabilen, yaygınlığı ve boyutları tam olarak saptanamayan çocuk istismarı ve ihmali çoğu zaman gizlenen ve üstü örtülen toplumsal bir problemdir.

2.2.4.Çocuk İstismarı ve İhmalinin Tanımı

Çocuk istismarı ve ihmali; ana-baba, himaye etmek, yetiştirmek ve eğitim vermekle sorumlu bireyler, vasi yahut herhangi yabancılarca, toplumsal ahlak kuralları tarafından yanlış olduğu kabul edilmiş olan, çocuğun fiziksel, duygusal, sosyal, psikolojik ve\veya zihinsel gelişimini zedeleyen sağlık ve güvenliğini tehlikeye sokan eylem ya da eylemsizliklerdir.

Dünya Sağlık Örgütü(2016) nün tanımına göre, çocuk istismarı, yetişkin birinin çocuğun sağlığına, fiziksel ve psikolojik ve sosyal gelişimine zarar veren isteyerek ya da istemeyerek gerçekleştirdiği davranışların tümüdür.

Zeytinoglu'na göre 18 yaşını doldurmamış çocuklara yönelik aktif olarak gerçekleştirilen fiziksel, duygusal, zihinsel ve toplumsal gelişimlerine zarar veren her

çeşit davranışın istismar; çocukların hayatta kalabilmek için gerekli temel ihtiyaçlarının karşılanmaması ise ihmal olarak kabul edilmektedir(Zeytinoğlu1999).

Toplumun çekirdeği en temel yapıtaşı olan aile, çocuğun hayata adım attığı, insan ilişkileri ve yaşama dair her anlamdaki alt yapının kazanıldığı bir birimdir. Çocuk ailede öğrenmeye başlar. Düşünce fonksiyonları, konuşma kabiliyeti ailede geliştiği gibi inançlarda ailede şekillenir. Aile içindeki yetişkinlerin çocuğa duygusal yaklaşımları ve davranış tarzları çocukların duygusal yapısının temellerini atar. Fakat bu kazanımların tam anlamıyla sağlıklı ve bireyi hayata hazırlayan yaşantılar içermesi felsefi bir idealdir. Aile bazen ruhsal rahatsızlıkların en temel kaynağı, gerilim ve kavgaların en önemli çıkış noktası olabilir. Aile fertlerindeki kısıtlanmışlığın, iş hayatındaki sıkıntıların, duygusal ve cinsel doyumsuzluğun yansımaları ile şiddet ve kötü davranışlar gören, barınma ve temel insani ihtiyaçları karşılanmayan çocuklar aile hayatının reel taraflarıdır.

Bireylerin en fazla güvende oldukları ve en temel davranış şekillerini kendilerine kattığı düşünülen aile zemini, tüm istismar türleri açısından büyük risk altında buldukları bir platforma da dönüşebilir. Bilhassa annelerin çocuklarını yetiştirirken sorun çözme aşamalarında çoğunlukla istismar ve ihmal davranışları sergiledikleri ve çocuğu bu kötü muameleye maruz bıraktıkları sık rastlanan bilinen bir gerçektir.

Dünyanın her tarafında rastlanan ve tipi; cinsiyet, coğrafi bölge ve diğer etkenlere bağlı olarak değişiklik gösteren çocuğa kötü muamelenin görülme sıklığı %35 e kadar çıktığı düşünülmektedir.

2.2.5. Çocukluk Çağı Travması Alt Tipleri ve Olası Sonuçları

Çocuk istismar ve ihmali vakiasının tanımı, meydana geliş sebepleri, uygulanış şekilleri ve neticesinde gözlenen klinik bulgularına göre çeşitlenir.

Çocuk istismarı,

a) Fiziksel istismar,

b) Duygusal istismar,

c) Cinsel istismar,

d) İhmal,

(i) Fiziksel ihmal,

(ii) Duygusal ihmal

olarak gruplandırılmaktadır.

Fiziksel istismar, çocuğa yönelik; sağlığına, yaşamına, gelişimine veya onurunu zedeleyen ya da zedeleme ihtimali yüksek, bedensel bütünlüğü bozabilecek nitelikteki (tokatlama gibi) bilinçli olarak uygulanan fiziksel güç kullanımınıdır.

Cinsel istismar, çocuğun idrak edemediği, onaylamasının imkan dahilinde olmayacağı, gelişimsel olarak hazır bulunuşluk düzeyine aykırı, toplumsal kurallara, sosyal normlara aykırı olacak biçimde bir cinsel etkinliğe (röntgencilik, genital bölgeye dokunma, irza geçme gibi) dahil edilmesidir.

Duygusal istismar, çocuğun hayatındaki herhangi kişilerin davranış veya kullandığı kelimelerle çocuğun psikolojisini bozacak etkide bulunması ve bunun neticesinde çocuğun bu yönlerden genetik kapasitesine erişmesinin önüne geçilmesidir. Bu yaşantılar çok kez tekrar edilebileceği gibi, yalnız bir kez gerçekleşmesi de mümkündür.

İhmal; iki alt gruba ayrılmaktadır. Bunlardan ilki olan fiziksel ihmal, ebeveyn, vasi ya da çocuğa bakmakla görevli kişilerin çocuğun yaşamak için gerekli en temel ihtiyaçlarını gidermede eksik kalmasıdır. İkincisi duygusal ihmal, çocuğa bakmakla yükümlü kimselerin çocuğun sevgi, bağlanma, ilgi gibi temel duygusal ve psikolojik ihtiyaçlarını sağlamada yetersiz kalması durumudur.

Tekrar, kasıt gibi kilit kelimeler istismarın tanımlanmasında dikkat çekmekle beraber çocuğun fiziksel, zihinsel, psiko-sosyal gelişimini ve sağlığını olumsuz etkilemesi kapsamını belirlemektedir.(Aral 2001).

Bahsi geçen tüm istismar ve ihmal türleri , çocukluk çağı travmaları olarak çocuğun fiziksel, duygusal, bilişsel, sosyal alanlarda gelişimini örselemektedir. Bireyin yaşamının kendine yetemeyeceği, bakıma ve korunmaya muhtaç olduğu diliminde maruz

kaldığı bu travmatik yaşantılarının nörobiyolojik değişiklikler ve yetişkinlikte psikiyatrik bozukluklar belirmesinde ki artım ile ilintilidir. Bu etkiler, çocuğun hayatı süresince giderilemeyecek izler bırakan bir toplumsal problem olarak sadece ailelere değil eğitim sistemine, sosyal yaşam ortamlarına ve çalışma alanlarına da yansımaktadır.

Çocukluk çağı travmalarına bilhassa fiziksel istismarın sonuçlarını incelediğinde, kırıklar, sakatlıklar, beyin fonksiyonlarında hasarlar, çeşitli organlarda hasar, felçler, kalıcı engellilik durumları gibi ölümle sonuçlanabileceği görülmektedir. Eğer hayatta kalabilirlerse yaşamının ilerleyen dönemlerinde, konuşmanın gecikmesi, öğrenme güçlüğü, okulda başarısızlık, bilişsel gelişimin olumsuz etkilenmesi, kayı bozukluğu, sosyal uyumsuzluk, özgüven ve özsaygı eksikliği, benlik kavramının oturmuyışı, kendine ve diğer insanlara şiddet uygulama eğilimi, gelecek konusunda düşük beklentiye sahip olma, dışa vurum ve içe atım sorunları ile karşılaşılabilen ve bu sorunlar tüm hayatları boyunca bireyleri takip etmekte ve kendilerine ve tüm ortamlarına zarar verebilmektedir.

Sonuç olarak, aile fertleri ve çocuğa bakmakla yükümlü olan kimseler, arkadaşlar, akrabalar, yabancılar, çocukla ilişkisi olan görevliler, işverenler ve diğer çocuklar tarafından çocuğa yöneltilen, çocuğun gelişimini engelleyen, kısıtlayan fiziksel, cinsel, duygusal istismar ve ihmal davranışları ile yetişkinlikte psikolojik işlevsellik arasında bir ilişki olabileceği görülmüştür.

2.3.ERKEN DÖNEM ŞEMASI

2.3.1.Şema nedir?

"Şemalara ilk olarak Bilişsel Davranışçı Terapinin kurucu olan Aaron T. Beck 1970lerde değinmeye başlamıştır. Şemalar, sürekli öğrenme, olayları hızlıca anlama, değerlendirme ve gerekirse varsayımlarda bulunarak zaman, enerji ve kapasiteden tasarruf etmeye, benliği ve bedeni korumaya programlı insan beyninin kullandığı, prototiplerdir. Şemalar, kişinin sahip olduğu bilgilere anlam verebilmek ve yaşadığı problemleri çözmek amacıyla kullandığı bir rehber gibi çalışan bilişsel planlardır"(Young, Klosko ve Weishaar 2003). Yani öznel olmayan (tek bir olaya, duruma özel) temel kalıplarımız vardır, bunlar yaşamın akışında blok olayları, durumları, girdi olarak alıp, hızlıca duygusal, fiziksel, mantıksal vb pek çok alanda değerlendirip

sonuçlar üretir. Bu sayede büyük miktarda bellek ve hız tasarrufu yapar. Beck,(1967) kuramında, kişinin yaşam deneyimlerinin anlamlandırılması için düzenlenmiş olan bu şemaların aynı zamanda kişinin duygularını ve düşüncelerini de yönlendirdiğini ortaya koymuştur. "Şemalar kişide bir kere oluştuğu takdirde bundan sonraki yaşamında bu şemalar aktive olarak tüm yaşam deneyimlerini biçimlendirir. Kişinin düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını etkin bir biçimde etkiler "(Rafaeli ve ark.,2012).

2.3.2. Erken Dönem Uyum Bozucu Şema

Özellikle erken dönem çocukluk yaşantılarında taslakları başlayan şemalar zamanla kalıplaşır, katılaşır ve bizi biz yapmaya başlar. Bilişsel Davranışçı Terapideki "temel inanç", "ara inanç" yapılarına benzer kavramdır. Olaylara, durumlara, sorunlara, sevinçlere, üzüntülere, ilişkilere vereceğimiz tepkiler değerlendirmeler anlamlandırmalar artık bu kalıpla günlük hayatın akışında makine gibi işler ve çıktılar üretir. Çok sayıda olan bu kalıplarımızdan bazıları kusurluysa hatta kusurlu olan kalıplar çok güçlü ve ön planda işliyorsa? İşte bu durumda kronik depresyonlar, kişilik sorunları gibi pek çok patolojiler karşımıza çıkmaya başlayacaktır. İşte bu şemalara Uyum Bozucu Şemalar denir.

Toplam 18 tane Erken Dönem Uyum Bozucu Şema tanımlanmıştır. Bunlardan en sık karşılaştıklarımızdan bazıları:

- Kusurluluk ve Utanç
- Başarısızlık
- Aşırı Eleştiricilik / Yüksek Standartlar
- Olumsuzluk / Karamsarlık
- Bağımlılık ve Yetersizlik
- Terkedilme / İstikrarsızlık
- Cezalandırıcılık / Acımasızlık

Türk toplumu için geçerlik ve güvenirlik çalışmasında ise yine beş ana başlıkta on dört uyumsuz şema tanımlanmıştır. Bu şemalar;

- Duygusal yoksunluk
- Başarısızlık

- Karamsarlık
- Sosyal izolasyon/güvensizlik
- Duyguları bastırma
- Onay arayıcılık
- İçe geçme/bağımlılık
- Ayrıcalıklılık/yetersiz özdenetim
- Kendini feda
- Terk edilme, cezalandırılma, kusurluluk, tehditler karşısında dayanıksızlık
- Yüksek standartlar

olarak ifade edilmiştir.(Soygüt, Karaosmanoğlu & Çakır 2009).

Erken dönem uyumsuz şemalar; yaşamın erken evrelerinde oluşum göstermeye başlayan, kalıcı, yinelenen, değiştirilmesi neredeyse mümkünsüz olan ve tüm duyuları kapsayan, yaşantılarla zamanla anlamlı işlevini yitiren bilişsel yapılardır.

"Çocuğun ailesinin dinamikleri ya da ailesine ilişkin temsilleri, onun erken dönemdeki dünyasının dinamiklerini yansıttığından; ebeveynler ve hayatın erken evrelerinde ebeveynlerle etkileşimler çok önemli olmaktadır"(Young vd. 2003). Kişilerin ruhsal olarak sağlıklı bir gelişim gösterebilmeleri için çocukluk döneminde görmezlikten gelinmemesi gereken, kimlik algısı, kendini rahat ifade edebilme, çevresine güvenebilme gibi ihtiyaçlarının giderilmesi gerekmektedir. Erken dönem uyumsuz şemaların temelinde, çocuğun erken dönem etkileşim süreçlerinin, karşılanmayan ihtiyaçlarının ve mizacının tümleşik bir tesiri vardır(Young ve ark. 2003).

Ana-baba tutumundaki ve yetiştirme biçimindeki olumsuzluklar ile birlikte, işlevsiz olmaları ya da işlevlerini sağlıklı şekilde gerçekleştirmemelerinin de ruhsal semptomlarla ilişkili olduğu bilinmektedir.

Kişi aile ortamını sevgiden yoksun, ilgi bakımından eksik ve kendisine gösterilen desteğin yetersiz olduğunu ya da hiç olmadığı kanısına varıyorsa yaşantıları neticesinde uyumsuz erken dönem şemaları geliştirmeleri kaçınılmazdır. Bu bakımdan şemaların temelinde zedeleyici çocukluk yaşantılarının olduğu düşünülmektedir.Uyumsuz şemalar aktif hale geldiklerinde çoğunlukla çocuklukta aile ortamında yaşanmış temsilin bir benzeri yaşanmaktadır.

Şemaların oluşum ve gelişiminde, çocuğun içinde bulunduğu oyun grubu, birlikte zaman geçirdiği yaşlıları ve okulun da etkilidir fakat bu etkinin aile ortamı kadar kuvvetli değildir.

Erken dönem uyumsuz şemaların oluşumuna katkısı olabileceği düşünülen dört temel erken çocukluk dönemi yaşam deneyimi ise şu şekilde sıralanabilir;

- İhtiyaçların zarar verici biçimde engellenmesi,
- Travmatizasyon veya kurbanlaştırma,
- İhtiyaçların gereğinden fazla karşılanmaya çalışılması
- Seçici içselleştirme veya önemli kişilerle seçici özdeşim kurma (Young vd. 2003).

Tüm bireylerde bulunan bu şemalar genellikle çocuğun içinde yaşadığı aile ortamı veyakın çevresi hakkında bilgi sağlaması, uyum sağlaması ve başa çıkabilmesi açısından işlevseldirler fakat öğrenilmişliklerden oluşan değişime dirençli bu şemalar yaşamın ilerleyen süreçlerinde, istenmeyen yaşantılar anında tetiklenerek uyum bozucu şekle gelebilirler. Yine Young(1990), erken dönem uyumsuz şemalar, kişileri yaşamları boyunca takip edebilecek çeşitli psikolojik bozukluklara ki bunlar arasında türlü bağımlılıklar, depresyona itebileceğini belirtmiştir. Stresli hayat koşullarında harekete geçmekte, ruhsal problemlere neden olmaktadır(Özbaş, Sayın ve Coşar 2012).

2.4.EBEVEYN TUTUMU

2.4.1. Tutum nedir?

Sosyal psikolojinin araştırma konusu olan tutumun genel tanımı “Kişiye yöneltilerek, psikolojik bir nesneyle ilgili düşüncesini, duygusunu ve davranışlarını düzenli bir şekilde biçimlendiren eğilim” Tutum, bireye özgü doğrudan gözlenemeyen, bireyin davranışları gözlenerek hakkında çıkarsama yapabileceğimiz bir özelliktir. "Tutum, düşünce-duygu-davranış eğilimi birlikteliği ve bütünleşmesi olmakla birlikte aslında bir şeye karşı gösterdiğimiz davranışın duygusal boyutu da denilebilir. Tutumların temelleri, çocuğun öğrenmeye açık bulunduğu tüm ortamlarda atılır. Çocuk sosyal yaşama dair her türlü öğretiyi bu yaşantılardan edinir ve kendine göre bir tutum geliştirir.

2.4.2. Ebeveyn Tutumu ve Bireyin Psikolojisindeki Önemi

Aileler yapıları ve iletişim biçimleri bakımından çeşitlilik göstermektedirler. Farklı sosyal altyapılardan gelen bireylerin aile kurup bir arada yaşamaları sonucu, kendi dünyalarındaki yansımaları birleştirmeleriyle değişik çocuk yetiştirme şekilleri ortaya çıkmıştır.

Araştırmalar neticesinde ebeveyn tutumları genel olarak aşağıdaki şekilde sınıflandırılabilir:

Otoriter Ebeveyn Tutumu: Anne-baba, çocuğa ceza temelli, kuralcı kısıtlayıcı bir yetiştirme şekliyle davranır ve bu tutum çocuğun çok itaatkar ve gereğinden fazla görev yapan, zayıf gördüğü kişilere güç gösterisi yapmaya eğilimli bir birey olmasına yol açabilir

İlgisiz ve Kayıtsız Ebeveyn Tutumu: Anne-baba, çocuğa karşı ihmalkar, dışlayıcı ve önemsemez bir şekilde davranır ve bu tutum çocuğun özgüven gelişmesini engelleyebilir ve onu yalnızlaştırabilir.

Serbest Ebeveyn Tutumu: Anne baba, çocuğun isteklerini kendi isteklerinin önünde tutarak her istediğini yapmasına müsaade eder ve yaptığı hiç bir şeye kızmaz bir şekilde davranır ve bu tutum çocuğun hayatta istedikleri olmayınca hüsrana uğramasına yol açabilir.

Dengesiz ve Kararsız Ebeveyn Tutumu: Anne-baba, durumlar ve olaylar karşısında çocuklarına karşı farklı tutumlar geliştirir ve tutarsız ve dengesiz bir şekilde davranırlar ve bu tutum çocuğun hayatında karşılaştığı olaylar karşısında kararsız davranmasına zemin hazırlayabilir.

Koruyucu Ebeveyn Tutumu: Anne-baba, çocuklarını hayata, olaylara ve çevresine karşı fazla koruyucu ve kontrolcü bir şekilde davranır ve bu tutum çocuğun kendi kararlarını alamayacağını düşünmesine ve her zaman bir başkasına bağımlı olarak yaşamak mecburiyetinde hissetmesine olanak verebilir.

Mükemmeliyetçi Ebeveyn Tutumu: Anne-baba kendi hayatları için hedefleyip başaramadıklarını çocuğa yükleyip onun bunları başarmasını bekler ve hata kabul etmez bir şekilde davranır ve bu tutum çocuğun gerektiği düşünülen şeyi yapamadığında kendini başarısız, eksik hissetmesine yol açabilir.

Demokratik Ebeveyn Tutumu: Anne -baba çocuğun fikirlerine ve davranışlarına saygı duyar, bir birey olarak kabul eder ve ciddiye alır şekilde davranır ve bu tutum

çocuğun kendine güvenli, tek başına ayakta durabileceğine inanan, bakış açısı geniş ve özgün düşüncelere sahip, sorgulayıcı ve çözümcü bir fert olarak yetişmesini sağlar.

İzin Verici Ebeveyn Tutumu: Anne-baba çocuğun yaptıklarına karışmaz, sınırlamaz bir şekilde davranır ve bu tutum çocuğun, ailesinin kendisine karşı ilgisiz olduğunu düşünmesine ve ileriki yaşamlarında bu özgürlüğü bulamadıklarında tedirgin ve rahatsız olmalarına yol açabilir.

Bahsi geçen bu ve daha bir çok tutum türleri, ebeveynlerin taşıdıkları, kendilerine has özellikleri, yetiştiriliş ortam ve şekilleri ve hayata bakış açılarıyla doğrudan ilişkilidir.

Ana-babaların çocuklarına karşı bu tutum ve davranışları, aile içi iletişim ve etkileşimin kaynağı olmakta ve çocuğun sosyal gelişimini, kişisel özelliklerini ve psikolojisini doğrudan etkileyip ve şekillendirmektedir.

Ailelerin bazılarında birey, kişisel görüşlerini rahatlıkla ifade edebilmekte ve tüm aile fertleri tarafından saygıyla görebilmektedir. Aile arasında daha demokratik yollarla sağlanan iletişim bireylerin kendilerini rahat ve güvende hissetmelerine olanak verir. Kimi ailelerde ise baskıcı ve kısıtlayıcı kurallar bütününden oluşan bir iletişim olabilmektedir. Çocuklar kendilerini özgür ifade edememekte ve yalnızlık hissedebilmektedirler.

Ergenlik dönemine has sorunlarına çözüm bulamayan, sevgisiz ve ilgisiz ailelerde yetişen çocukların bu ihtiyaçlarına cevap bulabilmek ve yeterli sevgi ve ilgiyi alabilmek için kendilerini rahatça ifade edebildikleri internet ve internet ortamlarına eğilimlerinin daha fazla olabileceği düşünülmektedir. Aile ortamında saygı gören, ifade özgürlüğünü tadan, çeşitli etkinliklere yönlendirilen çocuklarda, aileleriyle kaliteli vakitler geçirmelerinin de etkisiyle internet bağımlılığı riskinin minimum düzeyde olduğu düşünülmektedir. Yapılan çalışmalar, çocukların internet bağımlılığından ve olumsuz etkilerinden uzak kalabilmelerinde, aile hayatlarının ve aile içi sağlıklı, demokratik iletişimin, bireylerin birbirilerine ayırdıkları kaliteli zaman dilimlerinin ne derece önem arz ettiğini göstermiştir.

Bunlardan yola çıkarak, problemleri internet bağımlılığının önüne geçmek ve tedavi edebilmek için, çocuğun her anlamda yapıtaşlarını oluşturan ailenin davranış özelliklerinin tetkik edilmesi çok önemlidir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN TİPİ

Bu araştırma internet bağımlılığı ile ebeveynin çocukluk travması, tutumu ve erken dönem şemaları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla tasarlanmış olup, tanımlayıcı ve kesitsel bir araştırmadır.

3.2. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Bu çalışma kapsamında annelerden, babalardan ve çocuklardan oluşmakta olan 3 farklı katılımcı grubundan toplamda 750 adet veri toplanmıştır.

Çalışma kapsamında veri toplanan birinci örneklem grubu toplamda 250 anneden oluşmaktadır. Çalışmaya katılım gösteren annelerin yaşları 30 ile 55 arasında değişim göstermektedir. Bununla birlikte çalışma kapsamındaki annelerin tamamı Zonguldak Kdz. Ereğli’de yaşamaktadır. Her ne kadar bu çalışma kapsamında 250 anneden veri toplanmış olsa da, 37 sayıda annenin veri setini boş bırakması, 9 katılımcının da yapılan analizlerde uç değerlere (outliers) sahip olduğunun görülmesi nedeniyle, bu çalışma kapsamında 202 anneden toplanan veriler kullanılarak analizlerin yapılmasına karar verilmiştir.

Çalışma kapsamında yer alan ikinci örneklem grubu ise yaşları 33 ile 65 arasında değişim göstermekte olan 250 babadan oluşmaktadır. Annelerle benzer bir biçimde çalışma kapsamında veri toplanan babaların tamamı Zonguldak Kdz.Ereğli’de ikamet etmektedir. Nitekim, babalardan toplanmış olan 250 adet veri seti incelendiğinde de 48 kadar veri setinin babalar tarafından boş bırakılması ve 18 katılımcının da uç değerlere (outliers) sahip olması nedeni ile, çalışma kapsamında 184 babadan toplanan verilerin kullanılmasına karar verilmiştir.

Yaşları 10 ile 15 arasında değişim göstermekte olan çalışma gruplarından ilki toplamda 250 çocuktan oluşmaktadır. 144’ü erkek ve 96’sı kızlardan oluşmakta olan katılımcıların cinsiyetlerine göre yaş aralığı incelendiğinde erkeklerin yaşları 10 ile 15

arasında değişim göstermekteyken, kızların yaşları ise 10 ile 14 arasında değişim göstermektedir. Bu çalışma kapsamında anne-çocuk ve baba-çocuk çiftleri temelinde analizler yapılacaktır. Bu nedenle her ne kadar 250 çocuktan veri toplanmış olsa da anne-çocuk çifti için yapılacak analizlerde çalışmanın ilk örneklem grubunu oluşturan 202 annenin yer aldığı anne-çocuk çiftine ait verilerin kullanılmasına karar verilmiştir. Benzer bir biçimde baba-çocuk çifti için yapılacak analizlerde de çalışmanın ikinci örneklem grubunu oluşturan 184 babanın yer aldığı baba-çocuk çiftine ait verilerin kullanılmasına karar verilmiştir.

3.3. VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Araştırma kapsamında baba, anne ve çocuk için uygulanacak envanterler MEB onayından geçmesi için Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler sekreterliğine ve rektörlüğe dilekçe yazılmıştır. Rektörlükten Zonguldak İl MEM'e yazılan dilekçe sonrası envanterlerin Zonguldak'ta bulunan MEB'e bağlı tüm okullarında müdürlüğün belirleyeceğini gün ve saat dahilinde dağıtılabileceği onayı çıkmıştır. Envanterlerin mühür onaylı çıktılarını araştırmacıya Zonguldak İl MEM tarafından iletilmiştir. Onay alınan veriler 2017-2018 eğitim-öğretim yılının yaz döneminde, çocuklar üzerinden eve kapalı zarf ile gönderilmiş olup aynı hafta araştırmacı tarafından çocuk üzerinden veriler geri toplanmıştır.

3.4.VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Çalışma kapsamında, katılımcılar sırasıyla, İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Ebeveyn Tutum Ölçeği, Çocukluk Çağı Travma Ölçeği ve Young Ebeveynlik Ölçeği'ne yanıt vermiştir.

Bu çalışma kapsamında birinci ve ikinci çalışma grubunda yer alan annelerden ve babalardan Ebeveyn Tutum Ölçeği (Demir & Şendil, 2007), Çocukluk Travmaları Ölçeği (Bernstein vd., 1997) ve Young Ebeveynlik Ölçeği (Sheffield vd., 2005) kullanılarak veri toplanmıştır. Çalışmanın üçüncü örneklem grubunu oluşturan çocuklardan ise İnternet

Bağımlılığı Ölçeği (Gününç, 2009) aracılığı ile veri toplanmıştır. Ölçme araçlarına ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Ebeveyn Tutum Ölçeği (Demir & Şendil, 2007). Demir ve Şendil (2007) tarafından ebeveynlerin tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilen ölçme aracının alt boyutları ve madde sayıları şu şekildedir: Demokratik Ebeveynlik (17 madde): Çocuğun ayrı bir kişi olduğunu kabul etmeyi, bağımsız bir kişilik geliştirmesini ve fikirlerini açıkça ifadesini teşvik etmeyi temsil etmektedir. Otoriter Ebeveynlik (11 madde): Çocuğun ayrı bir birey olduğunu kabulün olmadığını, tersine ebeveynin çocuğun sahibi olduğu anlayışının temsil etmektedir. Yine bu boyut kapsamında çocuk-ebeveyn ilişkisinde tek yönlü iletişim, baskı, kurallara koşulsuz itaat, sözel ve fiziksel ceza gibi durumlar görülmektedir. Aşırı Koruyucu Ebeveynlik (9 madde): Çocuğun kendi başına yetemeyeceği, bu nedenle sürekli korunması gerektiği görüşünün hakim olduğu ebeveynlik türüdür. Bu boyut kapsamında uygun olmayan ebeveyn müdahaleleri, aşırı kontrol, çocuğa sorumluluk vermekten kaçınma gibi davranış örüntüleri görülmektedir. İzin Verici Boyut (9 madde): Çocuğun her yaptığını hoş karşılama, ona çok fazla özgürlük tanıma ve onu şımartma gibi ebeveyn tutumlarını içermektedir.

Her boyuttan alınan puanlar ayrı ayrı hesaplanarak her boyut için bir puan elde edilmektedir. Bir boyuttan yüksek puan almak o boyutun temsil ettiği davranışı benimsemek anlamına gelmektedir.

2-6 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlere uygulanabilen ölçek beşli likert tipindedir. 4 alt boyuttan ve toplamda 46 maddeden oluşmaktadır. oluşturulan maddeler davranış biçimleri şeklindedir ve herbir davranış biçiminin karşısında 5 seçenek bulunmaktadır. Her madde için bu seçeneklerden biri işaretlenmektedir. Her ifade için "her zaman böyledir" (5 puan); "çoğunlukla böyledir" (4 puan), "bazen böyledir" (3 puan), "nadiren böyledir" (2 puan) ve "hiçbir zaman böyle değildir"(1 puan) seçeneklerinden biri işaretlenir. Ölçeğin alt boyutlarının güvenilirliklerini tespit üzere iç tutarlılık Cronbach alpha katsayıları hesaplanmıştır. Demir ve Şendil (2007) tarafından tamamlanan orijinal çalışma kapsamında her bir boyuta ait iç tutarlılık cronbach alfa güvenilirlik katsayıları demokratik boyut için 0.83, otoriter boyut için 0.76, aşırı koruyucu boyut için 0.75 ve izin verici boyutu için 0.74 olarak saptanmıştır. Ölçme aracının boyutları arasındaki ilişkiler de orijinal çalışma dahilinde incelenmiştir ve

ölçeğin demaokratik ebevenlik ile otoriter ebeveynlik alt boyutları arasında ($r=0.27$), otoriter ebevenlik ile aşırı koruyucu ebevenlik alt boyutları arasında ($r=0.23$), otoriter ebevenlik ile izin verici ebevenlik alt boyutları arasında ($r=0.13$), aşırı koruyucu ebevenlik ile izin verici ebevenlik alt boyutları arasında ise ($r=0.17$) istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (Bernstein vd., 1997). Bernstein ve arkadaşları (1997) tarafından çocukluk ve ergenlik döneminde istismar ve ihmal yaşantılarını niceliksel olarak değerlendirmek amacıyla geliştirilen ve öz bildirim dayalı bir araç olarak tanımlanan Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, duygusal istismar, duygusal ihmal, fiziksel istismar, fiziksel ihmal ve cinsel istismar olmak üzere beş alt boyutu içermektedir. Toplam 28 sorudan oluşan ölçeğin "hiçbir zaman" ile "çok sık" arasında değişen 5'li Likert tipinde yanıtlanan

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nin Türkçe uyarlama çalışması Şar ve diğerleri (2012) tarafından tamamlanmıştır. İlk versiyonu 53 maddeden oluşmakta olan ancak sonradan özgün yazar tarafından kısaltılan bu ölçek, özgün biçiminden Şar ve diğerleri (2012) tarafından Türkçeye çevrilmiş ve iki versiyon arasında tutarlılık sağlanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığını gösteren cronbach alfa değeri bütün deneklerden oluşan grup için ($N=123$) 0.93 olarak bulunmuştur. Ek olarak, Gutmann yarım test katsayısı ise 0.97 olarak saptanmıştır. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği toplam puanının iki hafta arayla klinik olan ve olmayan katılımcılar üzerinde yapılan test tekrar testinde korelasyon katsayısı 0.90; alt boyutlar için ise korelasyon katsayıları; duygusal istismar alt boyutu için 0.90, duygusal ihmal alt boyutu için 0.85, fiziksel istismar alt boyutu için 0.90, cinsel istismar alt boyutu için 0.73, fiziksel ihmal alt boyutu için 0.77 ve minimizasyon alt boyutu için 0.71 olarak hesaplanmıştır.

Ölçeğin puanlarının hesaplanmasından önce olumlu ifadelerden (madde 2, 5, 7, 13, 19, 26, 29) elde edilen puanlar ters çevrilir. Beş alt boyuta ilişkin puanların toplanmasıyla çocukluk çağı travmaları ölçeğinin toplam puanı elde edilir. Ölçeğin alt boyutlarından alınacak puanlar 5-25 arasında, ölçekten alınabilecek toplam puan ise 25-125 arasında değişim göstermektedir. Olumlu ifade olmasına rağmen minimizasyonla ilgili (madde 10, 16 ve 22) maddelerinin puanlarını ter çevirmeye gerek yoktur. Çünkü bu üç madde sadece travmanın inkarını ölçmekte ve toplam puanı etkilememektedir.

Minimizasyon puanını hesaplamak için bu üç maddenin herbirinden alınan sadece 5 puan (en yüksek) cevapları hesaba katılır ve bunlar hepsi 1 puan olarak sayılır. Bunların toplanması ile 0-3 puan arasında bir minimizasyon puanı elde edilir. Duygusal (emosyonel) istismar 3, 8, 14, 18, 25 numaralı maddelerle, fiziksel istismar 9, 11, 12, 15, 17 numaralı maddelerle, fiziksel ihmal 1, 4, 6, 2, 26 numaralı maddelerle, duygusal (emosyonel) ihmal 5, 7, 13, 19, 28 numaralı maddelerle, cinsel stismar 20, 21, 23, 24, 27 numaralı maddelerle değerlendirilmektedir.

Young Ebeveynlik Ölçeği (Sheffield vd., 2005). Sheffield ve diğerleri (2005) tarafından geliştirilmiş olan ve erken dönem olumsuz ebeveyn tutumlarını ortaya koymak amacıyla geliştirilmiş olan Young Ebeveynlik Ölçeği'nin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Soygüt ve diğerleri (2008) tamamlanmıştır.. Yapılan faktör analizi sonucu kuralcı/kalıplayıcı (42., 41., 6., 46., 39.,32., 4.,54.,65.,40.,31.,37. maddeler), koşullu/başarı odaklı (7., 71., 72., 69.,38. maddeler), küçümseyici/kusur bulucu (3., 8., 21., 22., 23., 24.,26.,28.,29.maddeler), aşırı izin verici/sınırsız (48.,49.,51.,47.,25.,5. maddeler), duygusal bakımdan yoksun bırakıcı (1., 2., 3., 4., 36.,45., 52. maddeler) kötümser/endişeli (58., 59., 56. maddeler), sömürücü/istismar edici (12., 13., 1., 11., 9., 7., 6., maddeler), cezalandırıcı (63., 66., 67., 68. maddeler), aşırı koruyucu/evhamlı (2., 14., 16., 17., 18., 19., 53., maddeler), değişime kapalı duygularını bastıran (61., 62., 64 maddeleri) ebeveynlik stilleri tanımlanmıştır.

Toplamda p alt boyuttan ve 72 maddeden oluşmakta olan Young Ebeveynlik Ölçeği 6'lı Liker Tipi (1=Tamamen Yanlış, 6=Tamamen Uyuyor) şeklinde yanıtlanmaktadır.

Duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik boyutundaki tüm maddeler (1, 2, 3, 4, 5, 36, 45 ve 52) ters puanlandığı bu ölçme aracının puanlanması sonucunda, ebeveynin erken dönem uyumsuz şema oluşumuna yönelik olumsuz ebeveynlik tutumlarına işaret eden puanlar ortaya çıkmaktadır.

İnternet Bağımlılığı Ölçeği (Gününç, 2009). Gününç (2009) tarafından geliştirilen İnternet Bağımlılığı Ölçeği, tümü olumlu olarak ifade edilmiş 35 maddeden oluşmaktadır. İnternet bağımlılığını “Yoksunluk”, Kontrol Güçlüğü”, “İşlevsellikte Bozulma” ve “Sosyal İzolasyon” olarak adlandırılan dört alt boyutta ölçmeyi amaçlayan bu ölçme aracı 5’li Likert tipinde yanıtlanmaktadır. 5’li Likert tipindeki derecelmeler; “Tamamen

Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklindedir.

Gününç (2009) tarafından tamamlanan ölçek geliştirme çalışması kapsamında ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .94 ve toplam açıklanan varyans % 47.46 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin iç tutarlık katsayıları ise “Yoksunluk” için .89, “Kontrol güçlüğü” için .91, “İşlevsellikte bozulma” için .91, “Sosyal İzolasyon” için ise .90’dır.

3.5. ARAŞTIRMANIN İSTATİKSEL ANALİZİ

Bu çalışma kapsamında yapılan analizlerin tümü SPSS 21 for Mac paket programı kullanılarak tamamlanmıştır. Ölçeğin puanlaması aşamasında Gününç (2009)’ün eşik değeri olarak kabul ettiği 68.5 puanı bu çalışma için de eşik değeri olarak kabul edilmiştir. Bu doğrultuda 68.5 puanın üstünde puan alan katılımcıların “Riskli Grup” olarak tanımlanan grupta yer almalarına, 68.5 puandan daha düşük puana sahip olan katılımcıların ise “Risksiz Grup” olarak adlandırılan grupta yer almalarına karar verilmiştir. Ayrıca, ölçeğin alt boyutları ile yapılacak analizlerde ise alt boyutların toplam puanının kullanılmasına karar verilmiştir.

BÖLÜM IV
BULGULAR

Anne Çocuk Çifti İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler				
	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS
İnternet Bağımlılığı Ölçeği	Risksiz Grup	73	53.36	19.65
	Risk Grubu	129	95.32	10.52
Baba Çocuk Çifti İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler				
	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS
İnternet Bağımlılığı Ölçeği	Risksiz Grup	67	52.97	10.60
	Risk Grubu	117	94.85	19.96

Tablo 0. Anne-çocuk ve Baba-çocuk Çiftlerinin İnternet Bağımlılığı Ölçeği'nden Aldıkları Puanların İnternet Bağımlılığı Gruplarına İlişkin Betimsel İstatistikler

1. Annelerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nin Duygusal İstismar Alt Boyutundan Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren annelerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Duygusal İstismar alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan Mann Whitney U-Testi Sonuçları Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. *Annelerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Duygusal İstismar Alt Boyutundan Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları*

Gruplar	N	S.O.	S.T.	U	z	p
1.1.1 Risksiz Grup	73	94.88	6926.00			
Risk Grubu	129	105.25	13577.00	4225.000	-1.378	.168
1.1.2 Toplam	202					

Not: $p < .05$

Tablo 1’de de sunulduğu gibi, annelerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Duygusal İstismar alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan non parametrik Mann Whitney U Testi sonucunda gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı görülmemiştir, $U=4225.000$, $p > .05$.

1. Annelerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği’nin Fiziksel İstismar Alt Boyutundan Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren annelerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Fiziksel İstismar alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan non-parametrik Mann Whitney U Testi Sonuçları Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. *Annelerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Fiziksel İstismar Alt Boyutundan Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları*

Gruplar	N	S.O.	S.T.	U	z	p
1.1.3 Risksiz Grup	73	99.49	7263.00			
Risk Grubu	129	102.64	13240.00	4562.000	-.666	.506
1.1.4 Toplam	202					

Not: $p < .05$

Tablo 2’de de sunulduğu gibi, annelerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Fiziksel İstismar alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan non-parametrik Mann Whitney U Testi sonucunda gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür, $U=,4562.000$ $p > .05$.

2. Annelerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği’nin Fiziksel İhmal Alt Boyutundan Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren annelerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Fiziksel İhmal alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan non-parametrik Mann Whitney U Testi Sonuçları Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3. *Annelerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Fiziksel İhmal Alt Boyutundan Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları*

Gruplar	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
1.1.5 Risksiz Grup	73	93.38	6816.50			
Risk Grubu	129	106.10	13686.50	4115.500	-1.545	.122
1.1.6 Toplam	202					

Not: $p < .05$

Tablo 3'te de sunulduğu gibi, annelerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Fiziksel İhmal alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan non-parametrik Mann Whitney U Testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir $U=4115.500$, $p > .05$.

3. Annelerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nin Duygusal İhmal Alt Boyutundan Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren annelerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Duygusal İhmal alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Annelerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Duygusal İhmal Alt Boyutundan Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
Çocukluk Çağı Travmaları – Duygusal İhmal	Risksiz Grup	73	10.01	3.59	.42	-1.324	200	.187
	Risk Grubu	129	10.68	3.35	.29			

Not: $p < .05$

Tablo 4'te de sunulduğu gibi, annelerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Duygusal İhmal alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup T-Testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir, $t(200) = -1.324$, $p > .05$.

4. Annelerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nin Cinsel İstismar Alt Boyutundan Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren annelerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Cinsel İstismar alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan non-parametrik Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 5'de yer almaktadır.

Tablo 5. Annelerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Cinsel İstismar Alt Boyutundan Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	N	S.O.	S.T.	U	z	p
1.1.7 Risksiz Grup	73	104.00	7592.00			
Risk Grubu	129	100.09	12911.00	4526.000	-1.555	.120
1.1.8 Toplam	202					

Not: $p < .05$

Tablo 5'te de sunulduğu gibi, annelerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Cinsel İstismar alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan non-parametrik Mann Whitney U Testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir $U=4526.000$, $p > .05$.

5. Annelerin Ebeveyn Tutumu Ölçeği'nin Demokratik Ebeveyn Tutumu Alt Boyutundan Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren annelerin Ebeveyn Tutumu Ölçeği'nin Demokratik Ebeveyn Tutumu alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 6'te yer almaktadır.

Tablo 6. Annelerin Ebeveyn Tutumu Ölçeği Demokratik Ebeveyn Tutumu Alt Boyutundan Puanların Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH_x	t testi		
						t	Sd	p
Ebeveyn Tutumu Ölçeği Demokratik Ebeveyn Tutumu	Risksiz Grup	73	68.06	11.04	1.29	1.132	166.517	.259
	Risk Grubu	129	66.13	12.61	1.11			

Not: $p < .05$

Tablo 6'da da sunulduğu gibi, annelerin Ebeveyn Tutumu Ölçeği Demokratik Ebeveyn Tutumu alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup T-Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür, $t(166.517) = 1.132$, $p > .05$.

6. Annelerin Ebeveyn Tutumu Ölçeği'nin Otoriter Ebeveyn Tutumu Alt Boyutundan Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren annelerin Ebeveyn Tutumu Ölçeği'nin Otoriter Ebeveyn Tutumu alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 7'te yer almaktadır.

Tablo 7. Annelerin Ebeveyn Tutumu Ölçeği Otoriter Ebeveyn Tutumu Alt Boyutundan Puanların Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
Ebeveyn Tutumu Ölçeği Otoriter Ebeveyn Tutumu	Risksiz Grup	73	22.83	6.09	.71	-3.064	200	.002
	Risk Grubu	129	25.45	5.69	.50			

Not: $p < .05$

Tablo 7'de de sunulduğu gibi, annelerin Ebeveyn Tutumu Ölçeği Otoriter Ebeveyn Tutumu alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup T-Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür, $t(200) = -3.064$, $p < .05$. Yapılan analizler sonucunda bu farkın risk grubu lehine olduğu görülmektedir.

7. Annelerin Ebeveyn Tutumu Ölçeği'nin Koruyucu Ebeveyn Tutumu Alt Boyutundan Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren annelerin Ebeveyn Tutumu Ölçeği'nin Koruyucu Ebeveyn Tutumu alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 8'te yer almaktadır.

Tablo 8. Annelerin Ebeveyn Tutumu Ölçeği Koruyucu Ebeveyn Tutumu Alt Boyutundan Puanların Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
Ebeveyn Tutumu Ölçeği Koruyucu Ebeveyn Tutumu	Risksiz Grup	73	34.94	5.68	.66	2.182	177.460	.030
	Risk Grubu	129	32.95	7.09	.62			

Not: $p < .05$

Tablo 8'de de sunulduğu gibi, annelerin Ebeveyn Tutumu Ölçeği Koruyucu Ebeveyn Tutumu alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup T-Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür, $t(177.460) = 2.182$, $p < .05$. Bu farkın risksiz grupta yer alan katılımcılar lehine olduğu görülmektedir.

8. Annelerin Ebeveyn Tutumu Ölçeği'nin İzin Verici Ebeveyn Tutumu Alt Boyutundan Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren annelerin Ebeveyn Tutumu Ölçeği'nin İzin Verici Ebeveyn Tutumu alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 9'te yer almaktadır.

Tablo 9. Annelerin Ebeveyn Tutumu Ölçeği İzin Verici Ebeveyn Tutumu Alt Boyutundan Puanların Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
Ebeveyn Tutumu Ölçeği İzin Verici Ebeveyn Tutumu	Risksiz Grup	73	20.65	5.12	.59	.333	200	.739
	Risk Grubu	129	20.38	5.75	.59			

Not: $p < .05$

Tablo 9'da da sunulduğu gibi, annelerin Ebeveyn Tutumu Ölçeği İzin Verici Ebeveyn Tutumu alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup T-Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür, $t(200) = .333, p > .05$.

9. Annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan Kuralcı/Kalıpyargıcı Ebeveynlik Stili'nden Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan

Kuralcı/Kalıpyargıcı Ebeveynlik Stili'nden aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 10'te yer almaktadır.

Tablo 10. *Annelerin Kuralcı/Kalıpyargıcı Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları*

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
Kuralcı/Kalıpyar gıcı Ebeveynlik Stili	Risksiz	73	29.13	9.64	1.12	-2.268	169.039	.025
	Risk Grubu	129	32.54	11.24	.98			

Not: p<.05

Tablo 10'da da sunulduğu gibi, annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan Kuralcı/Kalıpyargıcı Ebeveynlik Stili toplam puanlarının çocukların bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup T-Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür, $t(169.039) = -2.268$, $p < .05$. Yapılan analizler sonucunda bu farkın risk grubu lehine olduğu görülmektedir.

10. Annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Stili'nden Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan

Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Stili'nden aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 11'de yer almaktadır.

Tablo 11. *Annelerin Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları*

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Stili	Risksiz Grup	73	12.00	3.80	.44	-2.564	200	.011
	Risk Grubu	129	15.51	4.17	.36			

Not: $p < .05$

Tablo 11'de de sunulduğu gibi, annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Stili toplam puanlarının çocukların bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup T-Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır , $t(200) = -2.564$, $p < .05$. Bu farkında risk grubunda yer alan katılımcılar lehine olduğu görülmektedir.

11. Annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Stili'nden Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan İzin

Verici/Sınırsız Ebeveynlik Stili'nden aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 12'de yer almaktadır.

Tablo 12. *Annelerin İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları*

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Stili	Risksiz Grup	73	11.71	4.57	.53	-1.963	174.985	.051
	Risk Grubu	129	13.13	5.59	.49			

Not: $p < .05$

Tablo 12'de de sunulduğu gibi, annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Stili toplam puanlarının çocukların bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup T-Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür, $t(174.985) = -1.963$, $p > .05$.

12. Annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik Stili'nden Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik Stili'nden aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 13'te yer almaktadır.

Tablo 13. *Annelerin Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları*

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik Stili	Risksiz Grup	73	19.15	9.06	1.06	-.586	200	.558
	Risk Grubu	129	19.90	8.66	.76			

Not: $p < .05$

Tablo 13'te de sunulduğu gibi, annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik Stili toplam puanlarının çocukların bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup T-Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür, $t(200) = -.586$, $p > .05$.

13. Annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan Kötümser/Endişeli Ebeveynlik Stili'nden Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan

Kötümser/Endişeli Ebeveynlik Stili'nden aldıkları toplam puanlarının çocuklarının

bulduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık

gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları

Tablo 14'te yer almaktadır.

Tablo 14. Annelerin Kötümser/Endişeli Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
Kötümser/Endişeli Ebeveynlik Stili	Risksiz Grup	73	7.15	2.60	.30	-.534	174.819	.594
	Risk Grubu	129	7.37	3.18	.28			

Not: $p < .05$

Tablo 14'te de sunulduğu gibi, annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan Kötümser/Endişeli Ebeveynlik Stili toplam puanlarının çocukların bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup T-Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür, $t(174.819) = -.534$, $p > .05$.

14. Annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan Cezalandırıcı Ebeveynlik Stili'nden Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan Cezalandırıcı Ebeveynlik Stili'nden aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 15'te yer almaktadır.

Tablo 15. *Annelerin Cezalandırıcı Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları*

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
Cezalandırıcı Ebeveynlik Stili	Risksiz Grup	73	8.98	2.24	.26	-2.736	199.288	.007
	Risk Grubu	129	10.13	3.74	.32			

Not: $p < .05$

Tablo 15'te de sunulduğu gibi, annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan Cezalandırıcı Ebeveynlik Stili toplam puanlarının çocukların bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup T-Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür, $t(199.288) = -2.736$, $p < .05$. Bu farkın risk grubundakiler lehine olduğu görülmektedir.

15. Annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Stili'nden Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Stili'nden aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 16'da yer almaktadır.

Tablo 16. *Annelerin Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları*

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
Aşırı	Risksiz	73	21.30	5.12	.59			
Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Stili	Risk Grubu	129	22.19	5.73	.50			
	Grup					-1.103	200	.271

Not: $p < .05$

Tablo 16' da sunulduğu gibi, annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Stili toplam puanlarının çocukların bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup T-Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır, $t(200) = -1.103$, $p > .05$.

16. Annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Ebeveynlik Stili'nden Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Ebeveynlik Stili'nden aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 17'de yer almaktadır.

Tablo 17. *Annelerin Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları*

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Ebeveynlik Stili	Risksiz Grup	73	8.30	2.73	.31	-1.807	200	.072
	Risk Grubu	129	9.13	3.38	.29			

Not: $p < .05$

Tablo 17'de de sunulduğu gibi, annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Ebeveynlik Stili toplam puanlarının çocukların bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup T-Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür, $t(200) = -1.807$, $p > .05$.

17. Annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan Sömürücü/İstismar Edici Ebeveynlik Stili'nden Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan Sömürücü/İstismar Edici Ebeveynlik Stili'nden aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan non-parametrik Mann Whintey U Testi Sonuçları Tablo 18'de yer almaktadır.

Tablo 18. *Annelerin Sömürücü/İstismar Edici Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları*

Gruplar	N	S.O.	S.T.	U	z	p
1.1.9 Risksiz Grup	73	94.08	6867.50			
Risk Grubu	129	105.70	13635.50	4166.500	-1.397	.162
1.1.10 Toplam	202					

Not: $p < .05$

Tablo 18'de de sunulduğu gibi, annelerin Erken Dönem Şemaları Sömürücü/İstismar Edici Ebeveynlik Stili'nden aldıkları toplam puanların çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan non-parametrik Mann Whitney U Testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir $U=4166.500$, $p > .05$.

18. Annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik Stili'nden Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren annelerin Erken Dönem Şemaları'ndan Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik Stili'nden aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 19'da yer almaktadır.

Tablo 19. *Annelerin Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları*

Gruplar	N	S.O.	S.T.	U	z	p
1.1.11 Risksiz Grup	73	88.14	6434.00			
Risk Grubu	129	109.06	14069.00	3733.000	-2.470	.014
1.1.12 Toplam	202					

Not: $p < .05$

Tablo 19'da da sunulduğu gibi, annelerin Erken Dönem Şemaları Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik Stili'nden aldıkları toplam puanların çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan non-parametrik Mann Whitney U Testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür, $U=3733.000$, $p < .05$. Sıralar ortalamasına bakıldığında bu farkın risk grubunda yer alan çocuklar lehine olduğu görülmektedir.

20. Babaların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nin Duygusal İstismar Alt Boyutundan Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren babaların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Duygusal İstismar alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan non parametrik Mann Whitney U Testi Sonuçları Tablo 20'de yer almaktadır.

Tablo 20. Babaların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Duygusal İstismar Alt Boyutundan Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	N	S.O.	S.T.	U	z	p
1.1.13 Risksiz Grup	67	82.81	5548.50			
Risk Grubu	117	98.05	11471.50	3270.500	-2.149	.032
1.1.14 Toplam	184					

Not: $p < .05$

Tablo 20'de de sunulduğu gibi, babaların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Duygusal İstismar alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan Mann Whitney U Testi sonucunda gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür, $U = 3270.50$, $p < .05$. Yapılan analizler sonucunda bu farkın risk grubunda yer alan çocuklar lehine olduğu görülmektedir.

21. Babaların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nin Fiziksel İstismar Alt Boyutundan Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren babaların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Fiziksel İstismar alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan non-parametrik Mann whitney U Testi Sonuçları Tablo 21'de yer almaktadır.

Tablo 21. Babaların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Fiziksel İstismar Alt Boyutundan Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	N	S.O.	S.T.	U	z	p
1.1.15 Risksiz Grup	67	85.78	5747.00			
Risk Grubu	117	96.35	11273.00	3469.000	-2.652	.008
1.1.16 Toplam	184					

Not: $p < .05$

Tablo 21'de de sunulduğu gibi, babaların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Fiziksel İstismar alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan non-parametrik Mann Whitney U Testi sonucunda gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür, $U=3469.000$, $p < .05$. Yapılan analizler sonucunda bu farkın risk grubunda yer alan çocuklar lehine olduğu görülmektedir.

22. Babaların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nin Fiziksel İhmal Alt Boyutundan Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren babaların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Fiziksel İhmal alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 22'de yer almaktadır.

Tablo 22. Babaların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Fiziksel İhmal Alt Boyutundan Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH_x	t testi		
						t	Sd	p
Çocukluk Çağı Travmaları – Fiziksel İhmal	Risksiz Grup	67	7.41	1.66	.20	-1.647	149.578	.102
	Risk Grubu	117	7.85	1.84	.17			

Not: $p < .05$

Tablo 22'de de sunulduğu gibi, babaların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Fiziksel İhmal alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup-T Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur, $t(149.578) = -1.647$, $p > .05$.

23. Babaların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nin Duygusal İhmal Alt Boyutundan Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren babaların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Duygusal İhmal alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 23'de yer almaktadır.

Tablo 23. Babaların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Duygusal İhmal Alt Boyutundan Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
Çocukluk Çağı Travmaları – Duygusal İhmal	Risksiz Grup	67	12.07	1.76	.21	-2.327	147.749	.021
	Risk Grubu	117	12.72	1.92	.17			

Not: $p < .05$

Tablo 23'te de sunulduğu gibi, babaların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Duygusal İhmal alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup-T Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur, $t(147.749) = -2.327$, $p < .05$. Bu farkın risk grubundaki katılımcılar lehine olduğu görülmektedir.

24. Babaların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nin Cinsel İstismar Alt Boyutundan Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren babaların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Cinsel İstismar alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan non-parametrik Mann whitney U Testi sonuçları Tablo 24'te yer almaktadır.

Tablo 24. Babaların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Cinsel İstismar Alt Boyutundan Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	N	S.O.	S.T.	U	z	p
1.1.17 Risksiz Grup	67	92.00	6164.00			
Risk Grubu	117	92.19	10856.00	3886.000	-.757	.449
1.1.18 Toplam	184					

Not: $p < .05$

Tablo 24'te de sunulduğu gibi, babaların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Cinsel İstismar alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan non-parametrik Mann Whitney U Testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir, $U=3886.000$, $p > .05$.

25. Babaların Ebeveyn Tutumu Ölçeği'nin Demokratik Ebeveyn Tutumu Alt Boyutundan Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren babaların Ebeveyn Tutumu Ölçeği'nin Demokratik Ebeveyn Tutumu alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 25'te yer almaktadır.

Tablo 25. Babaların Ebeveyn Tutumu Ölçeği Demokratik Ebeveyn Tutumu Alt Boyutundan Puanların Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH_x	t testi		
						t	Sd	p
Ebeveyn Tutumu Ölçeği Demokratik Ebeveyn Tutumu	Risksiz Grup	67	68.86	10.18	1.24	1.677	162.291	.095
	Risk Grubu	117	66.00	12.66	1.17			

Not: $p < .05$

Tablo 25'te de sunulduğu gibi, babaların Ebeveyn Tutumu Ölçeği Demokratik Ebeveyn Tutumu alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup T-Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür, $t(162.291) = 1.677, p > .05$.

26. Babaların Ebeveyn Tutumu Ölçeği'nin Otoriter Ebeveyn Tutumu Alt Boyutundan Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren babaların Ebeveyn Tutumu Ölçeği'nin Otoriter Ebeveyn Tutumu alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 26'da yer almaktadır.

Tablo 26. Babaların Ebeveyn Tutumu Ölçeği Otoriter Ebeveyn Tutumu Alt Boyutundan Puanların Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
Ebeveyn Tutumu Ölçeği Otoriter Ebeveyn Tutumu	Risksiz Grup	67	22.29	5.78	.70	-3.256	182	.001
	Risk Grubu	117	25.43	6.55	.60			

Not: p<.05

Tablo 26'da da sunulduğu gibi, babaların Ebeveyn Tutumu Ölçeği Otoriter Ebeveyn Tutumu alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup T-Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür, $t(182) = -3.256$, $p < .05$. Yapılan analizler sonucunda bu farkın risk grubundakiler lehine olduğu görülmektedir.

27. Babaların Ebeveyn Tutumu Ölçeği'nin Koruyucu Ebeveyn Tutumu Alt Boyutundan Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren babaların Ebeveyn Tutumu Ölçeği'nin Koruyucu Ebeveyn Tutumu alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 27'de yer almaktadır.

Tablo 27. Babaların Ebeveyn Tutumu Ölçeği Koruyucu Ebeveyn Tutumu Alt Boyutundan Puanların Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
Ebeveyn Tutumu Ölçeği Koruyucu Ebeveyn Tutumu	Risksiz Grup	67	35.70	5.87	.71	2.928	182	.004
	Risk Grubu	117	32.82	6.71	.62			

Not: $p < .05$

Tablo 27'de de sunulduğu gibi, babaların Ebeveyn Tutumu Ölçeği Koruyucu Ebeveyn Tutumu alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup T-Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur, $t(182) = 2.928$ $p < .05$. Grupların aritmetik

ortalamları incelendiğinde bu farkın risksiz grupta yer alan çocuklar lehine olduğu görülmektedir.

28. Babaların Ebeveyn Tutumu Ölçeği'nin İzin Verici Ebeveyn Tutumu Alt Boyutundan Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren babaların Ebeveyn Tutumu Ölçeği'nin İzin Verici Ebeveyn Tutumu alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 28'de yer almaktadır.

Tablo 28. Babaların Ebeveyn Tutumu Ölçeği İzin Verici Ebeveyn Tutumu Alt Boyutundan Puanların Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
Ebeveyn Tutumu Ölçeği İzin Verici Ebeveyn Tutumu	Risksiz Grup	67	20.19	4.87	.59	-1.067	182	.287
	Risk Grubu	117	21.11	5.98	.55			

Not: $p < .05$

Tablo 28'de de sunulduğu gibi, babaların Ebeveyn Tutumu Ölçeği İzin Verici Ebeveyn Tutumu alt boyutundan aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu

internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup T-Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür, $t(182) = -1.067$, $p > .05$.

29. Babaların Erken Dönem Şemaları'ndan Kuralcı/Kalıpyargıcı Ebeveynlik Stili'nden Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren babaların Erken Dönem Şemaları'ndan Kuralcı/Kalıpyargıcı Ebeveynlik Stili'nden aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 29'da yer almaktadır.

Tablo 29. Babaların Kuralcı/Kalıpyargıcı Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
Kuralcı/Kalıpyargıcı Ebeveynlik Stili	Risksiz Grup	67	28.89	11.49	1.40	-3.220	182	.002
	Risk Grubu	117	34.30	10.65	.98			

Not: $p < .05$

Tablo 29'da da sunulduğu gibi, babaların Erken Dönem Şemaları'ndan Kuralcı/Kalıpyargıcı Ebeveynlik Stili toplam puanlarının çocukların bulunduğu internet

bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup T-Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmüştür, $t(182) = -3.220$, $p < .05$. Grupların aritmetik ortalamaları incelendiğinde bu farkın risk grubunda yer alan çocuklar lehine olduğu görülmektedir.

30. Babaların Erken Dönem Şemaları'ndan Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Stili'nden Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren babaların Erken Dönem Şemaları'ndan Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Stili'nden aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 30'da yer almaktadır.

Tablo 30. Babaların Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Stili	Risksiz Grup	67	14.00	4.54	.55	-2.285	182	.023
	Risk Grubu	117	15.62	4.68	.43			

Not: $p < .05$

Tablo 30’da da sunulduğu gibi, babaların Erken Dönem Şemaları’ndan Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Stili toplam puanlarının çocukların bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup T-Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır, $t(182) = -2.285$, $p < .05$. Grupların aritmetik ortalamaları incelendiğinde bu farkın risk grubunda yer alan çocuklar lehine olduğu görülmektedir.

31. Babaların Erken Dönem Şemaları’ndan Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Stili’nden Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren babaların Erken Dönem Şemaları’ndan İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Stili’nden aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 31’de yer almaktadır.

Tablo 31. Babaların İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH_x	t testi		
						t	Sd	p
İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Stili	Risksiz Grup	67	11.25	4.60	.56	-2.927	155.899	.004
	Risk Grubu	117	13.45	5.39	.49			

Not: $p < .05$

Tablo 31’de de sunulduğu gibi, babaların Erken Dönem Şemaları’ndan İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Stili toplam puanlarının çocukların bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup T-Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür, $t(155.899) = -2.927$, $p < .05$. Grupların aritmetik ortalamaları incelendiğinde bu farkın risk grubunda yer alan çocuklar lehine olduğu görülmektedir.

32. Babaların Erken Dönem Şemaları’ndan Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik Stili’nden Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren babaların Erken Dönem Şemaları’ndan Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik Stili’nden aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 32’de yer almaktadır.

Tablo 32. *Babaların Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları*

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH_x	t testi		
						t	Sd	p
Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik Stili	Risksiz Grup Risk Grubu	67 117	18.49 20.66	9.22 8.57	1.12 .79	-1.610	182	.109

Not: $p < .05$

Tablo 32’de de sunulduğu gibi, babaların Erken Dönem Şemaları’ndan Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik Stili toplam puanlarının çocukların bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup T-Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür, $t(182) = -1.610$, $p > .05$.

33. Babaların Erken Dönem Şemaları’ndan Kötümser/Endişeli Ebeveynlik Stili’nden Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren babaların Erken Dönem Şemaları’ndan Kötümser/Endişeli Ebeveynlik Stili’nden aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 33’te yer almaktadır.

Tablo 33. *Babaların Kötümser/Endişeli Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları*

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
Kötümser/Endişeli Ebeveynlik Stili	Risksiz Grup	67	7.41	3.03	.37	-1.599	182	.111
	Risk Grubu	117	8.26	3.67	.33			

Not: $p < .05$

Tablo 33'te de sunulduğu gibi, babaların Erken Dönem Şemaları'ndan Kötümser/Endişeli Ebeveynlik Stili toplam puanlarının çocukların bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup T-Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır, $t(182) = -1.599$, $p > .05$.

34. Babaların Erken Dönem Şemaları'ndan Cezalandırıcı Ebeveynlik Stili'nden Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren babaların Erken Dönem Şemaları'ndan Cezalandırıcı Ebeveynlik Stili'nden aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 34'te yer almaktadır.

Tablo 34. *Babaların Cezalandırıcı Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları*

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
Cezalandırıcı	Risksiz	67	8.95	2.73	.33			
Ebeveynlik Stili	Grup					-2.368	174.681	.019
	Risk Grubu	117	10.11	3.90	.36			

Not: $p < .05$

Tablo 34'te de sunulduğu gibi, babaların Erken Dönem Şemaları'ndan Cezalandırıcı Ebeveynlik Stili toplam puanlarının çocukların bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup T-Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür, $t(174.681) = -2.368$, $p < .05$. Grupların aritmetik ortalamaları incelendiğinde bu farkın risk grubunda yer alan çocuklar lehine olduğu görülmektedir.

35. Babaların Erken Dönem Şemaları'ndan Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Stili'nden Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren babaların Erken Dönem Şemaları'ndan Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Stili'nden aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık

gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 35’te yer almaktadır.

Tablo 35. Babaların Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
Aşırı	Risksiz	67	20.92	5.36	.65			
Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Stili	Grup							
	Risk Grubu	117	21.17	5.28	.48			
						-0.312	182	.755

Not: p<.05

Tablo 35’te de sunulduğu gibi, babaların Erken Dönem Şemaları’ndan Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Stili toplam puanlarının çocukların bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup T-Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır, $t(182) = -0.312, p > .05$.

36. Babaların Erken Dönem Şemaları’ndan Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Ebeveynlik Stili’nden Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren babaların Erken Dönem Şemaları’ndan Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Ebeveynlik Stili’nden aldıkları toplam puanlarının

çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 36’da yer almaktadır.

Tablo 36. *Babaların Değişime Kapalı/Duyularını Bastıran Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları*

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH _x	t testi		
						t	Sd	p
Değişime Kapalı/Duyularını Bastıran Ebeveynlik Stili	Risksiz Grup	67	8.22	3.00	.36	-1.124	182	.263
	Risk Grubu	117	8.73	2.94	.27			

Not: $p < .05$

Tablo 36’da da sunulduğu gibi, babaların Erken Dönem Şemaları’ndan Değişime Kapalı/Duyularını Bastıran Ebeveynlik Stili toplam puanlarının çocukların bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan İlişkisiz Grup T-Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür, $t(182) = -1.124$, $p > .05$.

37. Babaların Erken Dönem Şemaları'ndan Sömürücü/İstismar Edici Ebeveynlik Stili'nden Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren babaların Erken Dönem Şemaları'ndan Sömürücü/İstismar Edici Ebeveynlik Stili'nden aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan non-parametrik Mann Whintey U Testi Sonuçları Tablo 37'de yer almaktadır.

Tablo 37. Babaların Sömürücü/İstismar Edici Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Gruplar	N	S.O.	S.T.	U	z	p
1.1.19 Risksiz Grup	67	76.43	5121.00			
Risk Grubu	117	101.79	11899.00	2843.000	-3.149	.002
1.1.20 Toplam	184					

Not: $p < .05$

Tablo 37'de de sunulduğu gibi, babaların Erken Dönem Şemaları Sömürücü/İstismar Edici Ebeveynlik Stili'nden aldıkları toplam puanların çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan non-parametrik Mann Whitney U Testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür, $U=2843.000$, $p < .05$. Sıralar ortalamasına bakıldığında bu farkın risk grubunda yer alan çocuklar lehine olduğu görülmektedir.

38. Babaların Erken Dönem Şemaları'ndan Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik Stili'nden Aldıkları Puanlar Çocuklarının Bulunduğu İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılım gösteren babaların Erken Dönem Şemaları'ndan Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik Stili'nden aldıkları toplam puanlarının çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre (risksiz grup ya da risk grubu) farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla uygulanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları Tablo 38'de yer almaktadır.

Tablo 38. Babaların Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik Stili Puanlarının Çocuklarının İnternet Bağımlılığı Gruplarına Göre T-Testi Sonuçları

Gruplar	N	S.O.	S.T.	U	z	p
1.1.21 Risksiz Grup	67	78.10	5232.50			
Risk Grubu	117	100.75	11787.50	2954.500	-2.806	.005
1.1.22 Toplam	184					

Not: $p < .05$

Tablo 38'de de sunulduğu gibi, babaların Erken Dönem Şemaları Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik Stili'nden aldıkları toplam puanların çocuklarının bulunduğu internet bağımlılığı gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan non-parametrik Mann Whitney U Testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür, $U=2954.500$, $p < .05$. Sıralar ortalamasına bakıldığında bu farkın risk grubunda yer alan çocuklar lehine olduğu görülmektedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

İnternetin yaygınlaşması ve özellikle çocuk ve ergen risk grubunun internette çok vakit geçirmeleri bu konuda araştırmalar yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Yapılan araştırmalar internet bağımlılığının dünyada ve ülkemizde giderek artan bir hızla yayılım gösterdiğini ortaya koymaktadır. Tanı ölçütlerinin belirlenmesi sonrasında gerçekleştirilen uluslararası geniş çaplı farklı araştırmalar, bu yaygınlığın %6-14 arasında seyrettiği bulguları elde edilmiştir.

Bu nedenle internetin kötüye kullanımı ve bağımlılığının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi önemlidir. Çocuğun ebeveyni ile olan iletişimi üzerinden değerlendirecek olursak, internetin kullanımında ebeveyn tutumlarının, çocuğun internet kullanımında bir değişken olup olmadığının belirlemek önemlidir.

Araştırma sonucundaki bulgulara göre, risk grubu ve risksiz grup olarak ayrılan iki grupta da internet bağımlılığı ile ebeveyn tutumu arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Risk grubunda, anne ve babaların otoriter ebeveyn stilindeki tutum puan ortalamalarının yüksek olduğu saptanmıştır. Yine hem anne hem babanın koruyucu ebeveyn stilindeki tutum puan ortalamaları ise risksiz grupta ortalaması yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Bu bulguyu, ilköğretim öğrencilerinin aile internet tutumu ile internet bağımlılığı üzerine yapılan çalışma (Ayaz ve Horzum 2011) ve diğer araştırmacıların yapmış olduğu çalışmalar (Çevik ve Çelikkaleli 2010; Hsu 2005; Valcke ve ark. 2010) da ihmalkar tutuma sahip ailelerin çocuklarının otoriter, hoşgörülü ve demokratik internet tutumuna sahip ailelerin çocuklarından daha fazla internet bağımlısı olduğu saptanmış olması desteklemektedir. Yapılan araştırmaların bulgularına göre demokratik ve koruyucu ebeveyn tutumuna karşılık otoriter ve izin verici ebeveyn tutumu internet bağımlısı çocuklarda sıklık göstermektedir.

Ayrıca araştırma sonucundaki bulgulara göre, annelerin çocukluk çağı travmaları ölçeği'nin duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismar alt boyutlarında ve annelerin ebeveyn tutumu ölçeği'nin demokratik ebeveyn, izin verici ebeveyn tutumları ve annelerin erken dönem şemalarının alt boyutlarından, aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik stili, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik stili, kötümser/endişeli ebeveynlik stili, aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik stili, değişime

kapalı/duygularını bastıran ebeveynlik stili, sömürücü istismar edici ebeveynlik stillerinden aldıkları puanlar risk grubu ve risksiz grupta anlamlı farklılıklar görülmemiştir. Bir diğer yandan babaların; çocukluk çağı travmaları ölçeği'nin cinsel istismar alt boyutunda ve babaların ebeveyn tutumu ölçeği'nin demokratik ebeveyn, izin verici ebeveyn tutumları ve babaların erken dönem şemalarının alt boyutlarından, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik stili, kötümser/endişeli ebeveynlik stili, aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik stili, değişime kapalı/duygularını bastıran ebeveynlik stillerinden aldıkları puanlar risk grubu ve risksiz grupta anlamlı farklılıklar görülmemiştir.

Ebeveyn tutumunun oluşmasında etkisi olan değişkenlerin incelenmesi bu çalışma üzerine önemli olduğu düşünülmüştür. Yaşantı yoluyla öğrenilmiş deneyimlerin ve oluşan tutumlar hakkında düşünmenin de bu araştırmaya destek vereceği düşünülmektedir. Araştırmanın analizi sonucunda ebeveynlerin erken dönem şemalarından kuralcı ve kalıp yargıcı ebeveynlik stili puan ortalamalarının risk grubunda daha yüksek ortalama ile görülmüştür. Ayrıca ebeveynlerin, erken dönem şemalarında koşullu ve başarı odaklı ebeveynlik stilleri ile cezalandırıcı ebeveynlik stili puanları risk grubunda olan çocuklarda daha yüksek ortalama olduğu görülmektedir. Ayrıca araştırma, babanın erken dönem şemalarında sömürücü, ihmal edici, anne ve babanın küçümseyici ve kusur bulucu ebeveynlik stilleri puanlarının risk grubundaki çocuklarda daha yüksek ortalama olduğu tespit edilmiştir. Babaların erken dönem şemalarında aşırı izin verici ebeveynlik stili puanlarının da bağımlılık risk grubunda ağırlıklı puan ortalaması olduğu gözlenmiştir.

Öğrenme, organizmanın bir ihtiyaç ya da etki dolayısı ile kendiliğinden çevre ile etkileşime girmesi bunun sonucu olarak organizmada büyük ölçüde kalıcı izli davranış değişikliği oluşma sürecidir. Öğrenmenin en önemli olgusu davranış değişikliğidir. Skinner, davranışı şu şekilde tanımlamaktadır: “Organizmanın uyarıcılara karşı verdiği her türlü cevap ya da karşılıktır”(Skinner 1935). İnsanın davranışlarını, öğrenmeyi şekillendiren önemli unsurların başında hayatında yaşamış olduğu yaşantılar ve deneyimler gelmektedir. Bu deneyimler yani uyaranlar, insanın öğrenmesini, düşünce, değer, tutum ve inançlarının oluşmasına neden olmaktadır.

Tutum, “Bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan eğilimdir”. Bir tutum, bireyin düşünce, duygu ve davranışlarını birbirleriyle uyumlu kılarak etkiler (Kağıtçıbaşı 1998, s.84.).

Tutumlar öğrenilir. Bu öğrenme çağrışım, pekiştirme ve taklit süreçleri tarafından belirlenir. Çocuklar ebeveynleri ile uzun zaman geçirirler ve bir müddet sonra onları her anlamda taklit etmeye başlarlar. İnanıklarına inanır, davranışlarını kopya ederler. Benzer şekilde, çocuklar hayatlarında önemli gördükleri yaşlıları, öğretmenleri ve kendisine idol olarak belirlediği kişiler için de aynı süreci tekrarlarlar. Böylece sıra dışı ya da iz bırakan bir olay olmadan değişmesi güç olan tutumlar yaşamın erken döneminin geçmiş dönemki yaşantıları, ailesindeki yaşantıları, ilişkileri kişinin aynı zamanda olaylara karşı olan tutumunu da etkilediğini söylememiz mümkündür. Kişi anne ya da baba olduğu zaman, ebeveyn olarak yaşantılarından oluşturduğu tutumu, evde iletişim halinde bulunduğu çocuğuyla olan davranışları ile yansıtmaktadır. Yapılan araştırmadaki bulgulara göre ebeveynin erken dönem şemalarını oluşturan kendi anne ve babası ile yaşantıları ve tecrübeleri şimdiki kendi çocuğuna olan ebeveyn tutumu ile ilişkili olduğu görülmüştür. Bu da erken dönem yaşantılarında anne ve babanın kendi ebeveynleri ile olan yaşantılarının kuşaklar arası etkisi olduğu görüşünü desteklemektedir.

Analiz sonuçları ayrıca, babanın erken dönem şemalarındaki duygusal-fiziksel istismar puan ortalaması risk grubu çocuklarda daha yüksek olduğunu göstermektedir. Yine babanın duygusal ihmali de risk grubunda ağırlıklı ortalama ile rastlanan bir veri olarak göze çarpmaktadır. Yapılan araştırmalarda duygusal istismar yaşadığını belirten grupta duygu durum bozukluklarının daha sık olduğu(S. Örsel, H. Karadağ, A.K. Kahiloğulları, E.A.Aktaş,2011) saptanmış olması da bunu desteklemektedir.

Bu araştırmadaki bulgulara göre, ebeveynin erken dönemde yaşamış olduğu travmatik, ağır yaşantıların risk grubundaki ortalama puanlarının risksiz gruba göre yüksek olduğu bulunmuştur. Buna göre babalarda; duygusal ihmali, fiziksel ihmali, duygusal istismar, fiziksel istismar alt boyutlarında aldıkları puan ortalamaları risk grubunda risksiz gruba göre ortalaması yüksek çıkmıştır. Yapılan araştırmada ihmali ve istismara maruz kalan, travma ve erken dönemde olumsuz yaşantılar deneyimleyen bir grup seçilmemiş, rastgele bir örneklem oluşturularak alt boyutlarda bu ilişkiler elde edilmiştir. Bu açıdan doğrudan erken dönemde yoğun yaşantılara maruz kalmış bireylerle yapılacak araştırmalar bu bulguları farklılaştıracağını düşündürmektedir.

Bu bağlamda düşündüğümüzde erken dönem ve travma yaşantılarını ele alan araştırmalar ve araştırmacıların görüşlerini burada inceliyor olmak, konuyu daha anlamlı hale getirecektir. Çocuk ile anne-baba ya da bakımından sorumlu kişi arasındaki erken dönem yaşantıların önemine dikkat çeken Şema Kuramına göre, Young ve arkadaşları (2003), çocukluk çağlarında istismara uğramış bireylerde yaptığı çalışmalarda, belirli erken dönem travmatik yaşantıları, belirli erken dönem uyum bozucu şemalarla bağlayan kuramsal bir model geliştirmiştir. Bu modele göre, çocukluk çağında maruz kalınan cinsel ve fiziksel istismar, tehlike temasına ilişkin şemaların oluşumunu tetiklemektedir. Yapılan pek çok çalışma bu modeli destekler nitelikte bulgular sergilemektedir. Örneğin, Harris ve Curtin (2002), düşük anne-baba bakımının kusurluluk/utanç, yetersiz özdenetim, tehditler karşısında dayanıksızlık ve yetersizlik şemalarını; anne-babanın aşırı koruyucu olmasının ise kusurluluk/utanç, tehditler karşısında dayanıksızlık ve yetersiz özdenetim şemalarını yordadığını bulmuştur. Diğer çalışmalarda, duygusal istismar ve ihmal yaşantılarının, güvensizlik/suistimal edilme, kusurluluk/utanç, kendini feda, duyguları bastırma, güvensizlik, dayanıksızlık ve duygusal yoksunluk şemalarını yordadığı bulunmuştur (Cecero, Nelson ve Gillie 2004; Wright, Crawford ve Castillo 2009). Benzer şekilde, Cukor ve McGinn (2006), çocukluk döneminde istismara maruz kalan kadınların kusurluluk, duygusal yoksunluk, güvensizlik, terk edilme, sosyal izolasyon ve hak görme şemalarından yüksek puan aldıklarını bulmuştur. Lumley ve Harkness (2007), depresyonu olan 76 ergenle yaptıkları çalışmada, duygusal istismarın duygusal yoksunluk, bağımlılık, sosyal izolasyon, dayanıksızlık, başarısızlık, boyun eğme ve kendini feda şemaları; fiziksel istismarın duygusal yoksunluk, başarısızlık ve dayanıksızlık şemaları; cinsel istismarın ise bağımlılık, başarısızlık ve dayanıksızlık şemaları ile pozitif yönde ilişkili olduğunu bulmuştur.

Hayatın içerisinde deneyim ve yaşantılarımız her zaman olağan ve tek düze gitmemekte; zor, ağır diyebileceğimiz travmatik yaşantılara insan olarak sık sık maruz kalmakta ve bu yoğun uyaranlara tepki vermekteyiz. Bu travmatik yaşantılar da bizim davranışlarımızı şekillendirebilmektedir. Bu travmatik olaylar, tutum ve davranışlarımızı etkilemekle birlikte ilişki içerisinde olduğumuz insanlarla olan ilişkimizi, onlara olan tutumumuzu da etkilediğini yapılan çalışmalar ortaya koymaktadır.

5.1.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Yapılan araştırmanın sınırlılıkları aşağıdaki gibidir:

- ✓ Bu araştırma sadece Zonguldak Kdz.Ereğli İlçe MEM'e bağlı öğrencilerinden ve ebeveynlerinden oluşmaktadır. Bu yüzden araştırma tek bir bölge ile sınırlı kalmış olup, elde edilen veriler benzer koşullara sahip bireylerle genellenebilir.
- ✓ Yapılan çalışmanın kesitsel bir çalışma olmasından dolayı çalışma sınırlı kalmaktadır.
- ✓ Envanter setinin uzun olması katılımcıların bir kısmının verilerinin uç değer çıkmasına ve boş bırakılmalarına neden olduğu düşünülmüştür.
- ✓ Young Ebeveynlik Ölçeği ve Çocukluk Çağı Travma Ölçeği envanterlerindeki maddelerin yoğun deneyimlerle ilişkili olması anne, baba ve çocuğa dair demografik bilgileri almayı mümkün kılmamıştır. İmza dahil paylaşmak istenmemiştir.
- ✓ Araştırmaya toplamda 750 kişi katılmış olup, her ne kadar bu çalışma kapsamında 250 anneden veri toplanmış olsa da, 37 sayıda annenin veri setini boş bırakması, 9 katılımcının da yapılan analizlerde uç değerlere (outliers) sahip olduğunun görülmesi nedeniyle, 202 anneden ve ebeveynleri oldukları çocuklardan, annelerle benzer bir biçimde çalışma kapsamında, babalardan toplanmış olan 250 adet veri seti incelendiğinde de 48 kadar veri setinin babalar tarafından boş bırakılması ve 18 katılımcının da uç değerlere (outliers) sahip olması nedeni ile, çalışma kapsamında 184 babadan ve ebeveyni oldukları çocuklardan veri elde edilebilmiştir.
- ✓ Katılımcı sayısının artırılması ile daha geniş kapsamlı sonuçlar elde edilebilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. SONUÇ

Bu çalışma ilköğretim ikinci kademe öğrencilerle ve ebeveynleri ile yapılmıştır. Çocukların internet bağımlılığı ile ebeveynlerinin çocukluk çağı travmaları, tutumları ve erken dönem şemaları arasındaki ilişkinin incelenmesinin amaçlandığı kesitsel bir çalışma olarak planlanmıştır. Bu amaç ile rastgele seçilmiş olan 250 öğrenciye internet bağımlılığı ölçeği ve onların ebeveyni olan anne, babalarına ayrı ayrı çocukluk çağı travma ölçeği, ebeveyn tutum ölçeği ve young ebeveynlik ölçeği uygulanmıştır.

Araştırma ilköğretim ikinci kademe öğrencilerde internet bağımlılığı ile ebeveynlerinin çocukluk çağı travmalarının, tutumlarının ve erken dönem şemaları arasındaki ilişkiyi risk grubu ve risksiz grup karşılaştırması ile ortaya konması hedeflenmiştir.

Sonuçlarına göre; ilköğretim ikinci kademe (5-6-7-8. sınıf) öğrencilerde internet bağımlılığı ile ebeveynlerinin (anne ve baba ayrı ayrı değerlendirilmek üzere) çocukluk çağı travmaları arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda, ebeveynin çocuklarına olan tutumları, çocuğun internet bağımlılığını yordamaktadır. Ebeveynin çocukluk çağı travmaları ile ebeveyn tutumu arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ebeveynin erken dönem şemaları ile ebeveyn tutumu arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çocukların internet kullanımı ile ebeveynin erken dönem şemaları arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

6.2. ÖNERİLER

Araştırmanın örneklem grubunu tanımlayıcı özelliklerine ilişkin bilgi elde edilebilmesi için sosyodemografik bilgiler kullanılabilir ancak bu hangi yolla ve nasıl mümkün olacağı üzerine düşünülmelidir. Çünkü örnekleme bulunanlar kullanılan envanterlerdeki yoğun deneyimleri yansıttığı için bunu ne eşinin ne de çocuğunun görmesini istemektedir. Bu nedenle sosyodemografik bilgilerin alınmaması araştırmalardaki sonuçların daha sağlıklı alınmasına katkı yaptığı düşünülmektedir.

Araştırmada 750 kişiden toplam 250 örneklem grubu ile sınırlıdır. Güvenilir sonuçlar elde edilebilmesi amacıyla örneklem grubunun sayısı arttırılabilir. Bu da çalışmanın güvenilirliğini ve geçerliğini daha da arttıracaktır.

Araştırmadan elde edilen veriler İnternet Bağımlılığı, Çocukluk Çağı Travma Ölçeği, Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Young Ebeveynlik Ölçeği kullanılmıştır. Bu da envanter paketinin fazla olmasına, sürenin uzamasına doldurucularda önemsememeye, uç değerlerin çıkmasına, desen çizmeye ve boşluk bırakılmasına neden olmuştur. Bu nedenle bundan sonraki çalışmalarda ilişkiler incelenirken envanterlerin ayrı ayrı tez başlığı olarak da kullanılması örneklemin de artması ile güvenilirliği ve geçerliliği arttıracaktır.

KAYNAKÇA

- Aral G. Çocuk hakları çerçevesinde çocuk ihmal ve istismarı. Milli Eğitim Dergisi, 2001, 151: 36-39.
- Ayas T, Horzum M. B. İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Aile İnternet Tutumu. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi. 2013; 4(39): 46-57.
- Aydın, B. (1996). Çocuk psikolojisinin temelleri. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, İstanbul.
- Batıgün, A. D. ve Kılıç, N. (2011). İnternet bağımlılığı ile kişilik özellikleri, sosyal destek, psikolojik belirtiler ve bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiler. Türk Psikoloji Dergisi, 26(67), 1-10.
- Beck, A. T. (1967). *Depression: Causes and treatment*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Beck, A. T. (1967). *Depression: Clinical, experimental, and theoretical aspects*. London: Staples Press.
- Beck AT ve ark. (1979) *Cognitive Therapy of Depression*. New York, Guilford Press.
- Beck JS (1995) *Cognitive Therapy : Basic and Beyond*, New York, Guilford Pres.
- Beitchman JH, Zucker KJ, Hood JE, DaCosta GA, Akman D ve Cassavia E. A review of the long-term effects of child sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, 1992, Volume 16, Issue 1, 101–118.
- Cecero, J.J., Nelson, J.D. ve Gillie, J.M. (2004). Tools and tenets of schema therapy: Toward the construct validity of the early maladaptive schema questionnaire – research version (EMSQ-R). *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 11, 344-357.
- Ceyhan, A. A., ve Ceyhan, E. (2014). Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği'nin Ergenlerde Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması. *Bağımlılık Dergisi*, 2014, Cilt:15, Sayı:2, s:56-64
- Clark DA, Beck AT, Alford BA (1999) *Scientific Foundations of Cognitive theory and Therapy of Depressions*, New York, John Wiley & Sons
- Çayboylu, İ. (2002). 2001 yılı aile araştırma raporu. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Dinç, M. (2016). *İnternet bağımlılığı*. İstanbul: Yeşilay Yayınları.
- Eripek, S. (1982). Kuramsal açıdan çocuklardaki problem davranışların nedenleri ve bir sınıflandırma, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 15(2): 35-46.
- Eşgi, N. (2013). Dijital yerli çocukların ve dijital göçmen ebeveynlerinin internet bağımlılığına ilişkin algılarının karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 28(3), 181-194.

- Goleman, D. (1996). Duygusal Zeka. (Çev: B. S. Yüksel). İstanbul: Varlık.
- Goodyer IM, Herbert J, Tamplin A ve ark. (1997) Short-term outcome of major depression: Life events, family dysfunction, and friendship difficulties as predictors of persistent disorder. *J Am Acad Child Psychiatry*, 36:474-480.
- Guler N, Uzun S, Boztaş Z ve Aydoğan S. Anneleri Tarafından Cocuklara Uygulanan Duygusal ve Fiziksel İstismar/İhmal Davranışı ve Bunu Etkileyen Faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 2002, 24 (3):128-134.
- Günüç S, Doğan, A. The relationships between Turkish adolescents' internet, addiction, their perceived social support and family activities. *Computers in Human Behavior*. 2013; 29(6): 2197-2207.
- Harris, A. E. ve Curtin, L. (2002). Parental perceptions, early maladaptive schemas and depressive symptoms in young adults. *Cognitive Therapy and Research*, 26, 405-416.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). Yeni insan ve insanlar. İstanbul: Evrim.
- Kara B, Bicer U ve Gokalp AS. Çocuk istismarı. *CocukSağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 2004; 47: 140-51.
- Kuzgun, Y. ve Eldeleklioğlu, J. (2005). Anne baba tutumları ölçeği. Editör: Y. Kuzgun ve F. Bacanlı, PDR'de Kullanılan Ölçekler, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Lumley, M.N. ve Harkness, K.L. (2007). Specificity in the relations among childhood adversity, early maladaptive schemas, and symptom profiles in adolescent depression. *Cognitive Therapy and Research*, 31, 639-657.
- Mommen, D. K., Kolko, D. J., Pilkonis, P. A. (2002). Negative affect and parental aggression in child physical abuse. *Child abuse & Neglect*. Vol 26 (4). 407-427.
- Oktay, M. (1996). Davranış Bilimlerine Giriş, İstanbul: Der Yayınları, s.172.
- Onur, B.(2000). Gelişim psikolojisi. Yetişkinlik, yaşlılık, ölüm. Ankara: İmge.
- Özbaş, A.A., Sayın, A. ve Coşar B. (2012). Üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerde sınav öncesi anksiyete düzeyi ile erken dönem uyumsuz şema ilişkilerinin incelenmesi. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 1, 81-89.
- Özgüven, İ.E. (2001). Ailede İletişim ve Yaşam. Ankara: PDREM Yayıncılık.
- Polat O. Çocuk ve Şiddet. İstanbul: Der Yayınları, 138-150, 2001.
- Rafaeli, E., Bernstein, D. P. ve Young, J. E. (2013). Şema Terapi Ayırıcı Özellikler. (M. Şaşıoğlu, Çev.). İstanbul: Psikonet Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 2011.)
- Soygüt, G., Karaosmanoğlu, A., Çakır, Z. (2009). Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Değerlendirilmesi: Young Şema Ölçeği Kısa Form – 3'ün Psikometrik Özelliklerine İlişkin Bir İnceleme, Türk Psikiyatrisi

Dergisi, 20 (1): 75-84.

Şendil, G. (2003). Çocuk, ergen ve anne baba. İstanbul: Çantay Yayınları. İstanbul.

Terzian, M.A. ve Fraser, M.W. (2005). Preventing aggressive behavior and drug use in elementary school: Six family-oriented programs. Aggression and violent behavior (January,8). [Online]: Retrieved on 18-January-2005, at URL: [http:// www.sciencedirect.com](http://www.sciencedirect.com).

Young J (1990) Cognitive therapy for personality disorders: A schema –focused approach. Sarasota, FL. Professional Resource Pres, s.9.

Young J, Lindemann M (1992) An integrative schema-focused model for personality disorders. J Cognit Psychother, 6: 11-23.

Young, J. (1994). Young Ebeveynlik Ölçeği. Basılmamış Rapor

Young, J. E., Klosko, J. S. ve Weishaar, M. E. (2003). Schema therapy: A practitioner’s guide. New York: The Guilford Press.

Young, J. E., Klosko, J. S., ve Weishaar, M. E. (2003). Schema Therapy: A practitioner’s guide. New York, London: The Guildford Press.

Young, J.E. (2003). Young Rygh Avoidance Inventory (YRAI). Under: <http://www.schematherapy.com/id42.htm>[14.04.2005]

Young K.S. Internet addiction: Symptoms, evaluation and treatment. In: Innovations in clinical practice: A source book. A Vande Creek L, Jackson T (Eds.). Sarasota: Professional Resource Press. 1999; 19-31.

Zeytinoğlu S. “Sağlık, Sosyal, Hizmet, Hukuk ve Eğitim Alanlarında Çalışanların Türkiye’de Çocuk İstismarı ve İhmali İle İlgili Görüşleri”, Çocuk İstismarı ve İhmali, Ankara, Pelin Ofset, 1999.

Mahmud Taş

Mail: mahmud.tas.mt@gmail.com

: 0 507 117 84 34

Kişisel Bilgiler

Doğum Tarihi: 01.08.1994

Medeni Durum: Bekâr

Doğum Yeri: KDZ EREĞLİ

Sürücü Belgesi: B sınıfı(2014)

Uyruğu: T.C

Eğitim Durumu

Yüksek Lisans:

2016-...: Üsküdar Üniversitesi – Klinik Psikoloji

(Yüksek Lisans Not Ortalaması: 3,44/4,00)

*Tez döneminde bulunmaktayım.

Lisans:

2012-2016 : Maltepe Üniversitesi - Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü

(Lisans Not Ortalaması: 3,19/4,00)

Lise:

2008-2012 : Kdz. Ereğli İMKB Atatürk Anadolu Lisesi

Profesyonel Deneyim

---

09. 2016 - ...

Firma Adı : TED KDZ EREĞLİ KOLEJİ VAKFI
ÖZEL OKULLARI

Çalışılan Pozisyon : Okul Psikolojik Danışmanı

Görev Tanımı :Kurum bünyesinde bireysel danışmanlık görüşmelerinin yapılması. Eğitimcilerin, velilerin, öğrencilerinin, kurum içi lojistik hizmet veren, yemekhane, servis ve temizlik firması çalışanlarının ihtiyaç analizleri ,eğitimleri, gerekli durumlarda gerekli kurumlara yönlendirilmeleri. Kurum içi eğitimler düzenlenmesi. Yapılan çalışmaların belirli aralıklara yönetici ve yönetim kuruluna raporlaması ve sunulması. Öğrencilerin bilişsel, akademik, psiko-sosyal alanlarının gözlem, anket, test ve sanatsal terapi öğeleriyle değerlendirilip gerekli kişilerle bilgi paylaşımı yaparak öğrencinin gelişimini takip edilmesi. TED Standardizasyona bağlı olmak üzere sınıflarda rehberlik etkinliklerinin düzenlenmesi.

* İl ve ülke çapında 2 tane Meslekler Sempozyumunun (Her seferinde ortalama 25 konuşmacı – 17 Üniversite Standı – 500 dinleyici) organizasyonunda eş etkinlik yöneticiliği görevi.

* 5 kere düzenlenen 6 haftalık ergenlik üzerine veli grubuyla psiko-eğitim grubunu, grup lideri olarak yönetilmesi.

* TED genel merkez tarafından düzenlenen tüm hizmet içi eğitimlere katılım sağlamaktayım.

15.01.2018- 26.01.2018

Firma Adı : NPİSTANBUL BEYİN HASTANESİ

Çalışılan Pozisyon : Klinik Psikoloji Stajyer

Görev Tanımı/Yapılanlar :Kurum bünyesinde, çalışan psikologların katlarda yaptıkları grup terapi ve toplantılarına katılma, bağımlılık üzerine ailelere yapılan SAMBA toplantılarına katılma ve gözlem yapılması. Psiko servisinde, açık klinikte, pembe klinikte, bağımlılık servisinde visitlere katılım sağlanması. Bu visitlerde uzman psikiyatrist, psikolog, kat sorumlusu, hemşire ve nöroloji alanında çalışanların bir arada olduğu ve süpervizör uzman psikiyatrist ile birlikte hastaları nasıl ele aldıklarını, yaklaşımlarını, nasıl iletişim kurduklarını gözlemleme. Bankoda, hasta dosyalarını okuma, nasıl bir yol izlendiğini ve vaka formülasyonlarını inceleme. Çocuk, ergen ve yetişkin psikiyatri muayenelerine ve aile görüşmelerine katılma. Nasıl bir

yaklaşım izlendiğini ve uygulanan testleri ve yorumlarını gözlemleme. Uzmanan yaklaşımı, hasta ve yakınlarından edindiği bilgiler ışığında bilgilendirilme. Ergoterapilerde, resim, ebru, el sanatları, seramik, yemek mutfağında yapılan çalışmalara gözlemci olarak katılma.

10.2015- 06.2016

Firma Adı : AMERİKAN ROBERT LİSESİ

Çalışılan Pozisyon : Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Birimi Stajyer

Görev Tanımı :Kurum bünyesinde, gerek öğrenci gerek veli, bireysel danışmanlık görüşmelerine gözlemci olarak katılım sağlanması. Rehberlik saatlerinde sınıflarda yapılan çalışmalara katılma. Veli ve öğrencilere yönelik yapılan grup çalışmalarına gözlemci olarak katılma. Öğrencilerin disiplin süreci ve idari birimle yapılan çalışmaların gözlemi. Öğrenci dosyalarını düzenleme. PDR biriminin gelen veli görüşmelerinde telefon üzerinden randevu alma, karşılama ve gerekli yönlendirmenin yapılması.

* 6 haftalık ergenlik üzerine, veli grubuyla psiko-eğitim grubuna gözlemci olarak katılım sağlanması.

* ”Psikanaliz ve Okul” sempozyumuna hem katılımcı hem de organizasyona destek vererek katılım sağlanması.

11.2014- 10.2015

Firma Adı : T.C. MALTEPE ÜNİVERSİTESİ

Çalışılan Pozisyon : PDR Kulübü Başkanı

Görev Tanımı : Ekip bilinciyle hareket ederek, PDR bölümünü tanıtmak ve bölüme katılımı ve öğrenciler arasındaki etkileşim ve sosyalleşmeyi arttırmak. Üniversitenin disiplinler arası yapısına uygun olarak, farklı disiplinlerden gelseler bile Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bilimine ilgi duyan kişilere bir bilgi platformu oluşturmak. Üniversitenin ulusal ve uluslararası oluşumlarında yer almak, kampüs içinde yapılacak bilimsel çalışmaları bu oluşumlarda tanıtmak ve birlikte etkinlik düzenlemek. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bilimi hakkında alanla ilgili olanları, aydınlatabilecek kişilerle seminerler, konferanslar ve oturumlar düzenlemek, onları kampüsümüzde ağırlamak. Bu isimlerle tanışmış olmak ve irtibat halinde oluyor olmak. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bilimini daha iyi anlayabilmek için diğer kulüplerle iş birliği yaparak kitap okuma ve film günleri düzenlemek.

PDR Kulübü Başkanlığı Kapsamında Düzenlediği Etkinlik ve Seminerler

---

- 9/12/2014 Düşünce Okuma Semineri / ABD Başkanı Obama'nın Türk danışmanı Riccon İlhan Doğan katılımı ile gerçekleştirildi.
- 18/12/2014 Maltepe Üniversitesi Psikodrama ile Tanışma Etkinlikleri düzenlendi.
- 24/12/2014 Engelsiz Aslanlar ile Söyleşi / Maltepe Üniversitesi Ultraslan Kulübü ve PDR Kulübü ortak çalışmasıyla, GS Tv Yayını, Dünya Şampiyonu Tekerlekli Basketbol Takımı ile Söyleşi, düzenlendi.
- 16/01/2014 Maltepe Üniversitesi Kitap Okuma Atölyesi kuruldu.
- 16/04/2015 Bilişsel Davranışçı Terapi Nedir? Ne Değildir? / Kognitif ve Davranış Terapileri Derneği'nin başkanı Prof. Dr. Mehmet Sungur'un katılımı ile gerçekleştirildi.
- 28-29 Nisan 2015 tarihleri arasında, 10.Yıl Özel PDR Günleri, kapsamında:
  - Sanat Terapileri / Psk.Nur Dinçer Genç,
  - İnsan Ve İlişki Oyunları / Yrd. Doç. Dr. Oktay Aydın,
  - Aşk ve Beyin / Nörolog Dr. Bülent Madi,
  - Tekinsiz Tabloların Psikanalitik Yorumu / Yrd. Doç. Dr. Alper Şahin,
  - Yaşam Amacım Çocuklar / Prof. Dr. Norma Razon,
  - Oyun Terapileri / Uzm. Psk. Dan. Sonnur Öztürk,
  - Çocuklara Ve Engellilere Cinsel Eğitim / Uzm. Psk. Dan. Fazilet Eda Yılmaz,
  - Farklı Gelişen Çocuklar / Yrd. Doç. Dr. Handan Doğan, katılımcıları ile düzenlenmiştir.

Katıldığı Eğitimler

- 22/08/2016 Nasıl Öğreniyoruz? / Prof. Dr. Sinan Canan
- 15/09/2016 Öğretmenin Beyindeki Kodları / Yrd. Doç. Dr. Oytun Erbaş
- 10/07/2016 Keyifli Bir Öğrenme Ortamı İçin İpuçları / Prof. Dr. Furhunde Öktem
- 10/01/2017 Kurum Kültürü ve İletişim / Adnan Erbaş
- 20/05/2017 Başarı ve Mutluluk / Dr. Özgür Bolat
- 15/02/2017 Öğretmenlik Hakkında / Uzm. Psk. Merve Otçeken
- 25/04/2017 Siber Zorbalık / Prof. Dr. Özgür Erdur
- 13/10/2020 tarihine kadar geçerli Sağlık Bakanlığı Onaylı İlk Yardım Eğitimi
- 22/10/2017 Yaratıcı drama Eğitimi (RAM İşbirliği İle...)
- 28-29 Nisan 2018 tarihleri arası gerçekleşen "Türkiye Psikoterapi Zirvesi" katılımı sağlandı.

Psikoterapi Eğitimleri

Avusturalya Dulwich Center ve POEM işbirliği ile düzenlenen Narrative Terapi sertifika programı, Dulwich Center'ın uluslararası eğitimcileri tarafından verilen 150 saatlik teorik ve uygulama eğitimi ile 90 saatlik süpervizyondan oluşan toplam 240 saati kapsamaktadır. İki yıl süren eğitimin her yılında 5 gün süren dört oturum yapılmakta ve eğitim Dulwich Center tarafından sertifikalandırılmaktadır. Bu eğitim kapsamında;

-24 Eylül- 28 Eylül 2016, tarihleri arasında David Newman tarafından verilen 30 saatlik “Öyküsel Terapiye Giriş” başlıklı birinci oturumunu tamamladım.

-21 Ocak- 25 Ocak 2017, tarihleri arasında Mark Hayward tarafından verilen 30 saatlik “Tercih Edilen Hikayelerin Kalınlaştırılması ve Katılımcıların Dahil Edilmesi” başlıklı ikinci oturumunu tamamladım.

-8 Nisan- 12 Nisan 2017, tarihleri arasında David Marsten ve Laurie Markham tarafından verilen 30 saatlik “ Gençler ve Çocuklarla Öyküsel Terapi ve Teknikleri” başlıklı üçüncü oturumu tamamladım.

-20 Mayıs- 24 Mayıs 2017, tarihleri arasında Poh Lin Lee tarafından verilen 30 saatlik “Travma/İstismar/Şiddet konusunda İleri Öyküsel Terapi Teknikleriyle Çalışma” başlıklı dördüncü oturumu tamamladım.

-18 Ekim- 22 Ekim 2017, tarihleri arasında Ben Shannahan tarafından verilen 30 saatlik “Öyküsel Çift ve Aile Terapisi” başlıklı beşinci oturumu tamamladım.

-10 Ocak- 14 Ocak 2018, tarihleri arasında Mark Hayward tarafından verilen 30 saatlik “ 1. Süpervizyon” aşamasını tamamladım.

-24 Mart- 28 Mart 2018, tarihleri arasında Loretta Pederson tarafından verilen 30 saatlik “ 2. Süpervizyon” aşamasını tamamladım.

-5 Mayıs 2018 - 9 Mayıs 2018, tarihleri arasında David Newman tarafından verilen 30 saatlik “ 3.Süpervizyon” aşamasını tamamladım.

Narrative Terapi sertifika programının eğitim ve süpervizyon dönemini tamamlamış bulunmaktayım.

Psikolojik Test Eğitimleri

Klinik Psikoloji Enstitüsü bünyesinde verilen uygulayıcı sertifika programına katıldım. Bu eğitim çerçevesinde, MMPI, AGTE, TAT, CAT (Children Apperception Test), Louissa Duss Psikanalitik Hikayeler, Catell 2A Zeka Testi, Catell 3A Zeka Testi, Alexander Pratik Yetenek Zeka Testi, Porteus Labirentleri Zeka Testi, Good Enough Testi, Gesell Gelişim Testi, Peabody Resim Kelime Testi, Metropolitan Okul Olgunluk Testi, Bender Gestalt Algı Testi, Benton Görsel Bellek Testi, Draw A Person, Standardize Mini Mental Testlerinin eğitimlerimi tamamladım. Süpervizyon aşaması devam ediyor.

Yabancı Diller

İngilizce

Bilgisayar Bilgisi

MS Office Word- Excel- Powerpoint

Belgeler

T.C. Maltepe Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Şahin KARASAR tarafından, 2014- 2015 Akademik Yılında Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Kulübü Başkanı olarak yapılmış olan katkılardan dolayı verilmiş başarı ve teşekkür belgesi.

T.C Maltepe Üniversitesi dönemlik not ortalamasının 3'ün üzerinde olması ile alınan Onur belgeleri.

EKLER

EK. 1. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU ÖRNEĞİ (BGOF)

ÇALIŞMANIN ADI:

İnternetin kötüye kullanımında ebeveynin çocukluk çağı travmaları ve tutumları ve erken dönem şemalarının rolünün incelenmesi.

---

*Aşağıda bilgileri yer almakta olan bir araştırma çalışmasına katılmanız istenmektedir. Çalışmaya katılıp katılmama kararı tamamen size aittir. Katılmak isteyip istemediğinize karar vermeden önce araştırmanın neden yapıldığını, bilgilerinizin nasıl kullanılacağını, çalışmanın neleri içerdiğini, olası yararları ve risklerini ya da rahatsızlık verebilecek yönlerini anlamanız önemlidir. Lütfen aşağıdaki bilgileri dikkatlice okumak için zaman ayırınız. Eğer çalışmaya katılma kararı vererseniz, **Çalışmaya Katılma Onayı Formu** 'nu imzalayınız. Çalışmadan herhangi bir zamanda ayrılmakta özgürsünüz. Çalışmaya katıldığınız için size herhangi bir ödeme yapılmayacak ya da sizden herhangi bir maddi katkı/malzeme katkısı istenmeyecektir./ Araştırmada kullanılacak tüm malzemeler ve yapılabilecek tüm harcamalar araştırmacı tarafından karşılanacaktır (iki cümleden biri olabilir)*

ÇALIŞMANIN KONUSU VE AMACI :

Bu çalışmanın genel amacı; İnternetin kötüye kullanımında ebeveynin çocukluk çağı travmaları ve tutumları ve erken dönem şemalarının rolünün tespit edilmesidir.

ÇALIŞMA İŞLEMLERİ:

Yapılacak bu araştırmada, öncelikle çalışmaya katılımın gönüllülük esasıyla gerçekleşecek olduğu bilgisi verilecektir.

Çalışmanın uyarılama aşamasında katılımcılardan, İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Ebeveyn Tutum Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Young Ebeveynlik Ölçeklerinin formlarının doldurulması istenecektir.

CALIŞMAYA KATILMAMIN OLASI YARARLARI NELERDİR?

Bu çalışmaya katılmış olan bireylerİnternetin kötüye kullanımında ebeveynin çocukluk çağı travmaları ve tutumları ve erken dönem şemalarının rolünün incelenmesi araştırmalarına destek vermiş olacaklardır. Ayrıca, daha önce çalışılmamış olan bir konuyla çalışılmasına imkan sağlamış olacaklardır. Katılımcılara araştırmanın sonucu ile ilgili bilgiler verilir, kendileri hakkında düşünme şansına sahip olacaklardır. Katılımcılara istedikleri takdirde araştırma sonuçlarına ulaşabilecekleri fakat uyguladıkları ölçeklerle ilgili bireysel geri bildirim verilmeyeceği iletilecektir.

KİŞİSEL BİLGİLERİM NASIL KULLANILACAK?

Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Bu çalışmada kişisel bilgileriniz kesinlikle bir başka kişi ya da kurumlarla paylaşılmayacak ve araştırma sınırları içerisinde tutulacaktır.

SORU VE PROBLEMLER İÇİN BAŞVURULACAK KİŞİLER :

Mahmud TAŞ: GSM: 0507 117 8434
E-mail: mahmud.tas.mt@gmail.com

Çalışmaya Katılma Onayı

Yukarıdaki bilgileri ilgili araştırmacı ile ayrıntılı olarak tartıştım ve kendisi bütün sorularımı cevapladı. Bu bilgilendirilmiş olur belgesini okudum ve anladım. Bu araştırmaya katılmayı kabul ediyorum ve bu onay belgesini kendi hür irademle imzalıyorum. Bu onay, ilgili hiçbir kanun ve yönetmeliği geçersiz kılmaz. Araştırmacı, saklamam için bu belgenin bir kopyasını çalışma sırasında dikkat edeceğim noktaları da içerecek şekilde bana teslim etmiştir.

<i>Gönüllü Adı Soyadı:</i>		<i>Tarih ve İmza:</i>
<i>Telefon:</i>		

<i>Vasi (var ise) Adı Soyadı:</i>		<i>Tarih ve İmza:</i>
<i>Telefon:</i>		

<i>Araştırmacı² Adı Soyadı:</i>		<i>Tarih ve İmza:</i>
<i>Adres ve Telefon:</i>		

- 1: Gönüllünün bilgilendirilme işlemine başından sonuna dek tanıklık eden kişi
2:Gönüllüyü araştırma hakkında bilgilendiren kişi

EK. 2. İnternet Bağımlılığı Ölçeği

İNTERNET BAĞIMLILIK ÖLÇEĞİ Aşağıdaki her bir maddeyi okuyarak, bu madde sizin için her zaman doğru ise “ Tamamen Katılıyorum ”, genelde doğru ise “ Katılıyorum ”, emin değilseniz “ Kararsızım ”, genelde doğru değilse “ Katılmıyorum ”, hiçbir zaman doğru değilse “ Kesinlikle Katılmıyorum ” şeklinde işaretleme yapmanız rica olunur.	Kesinlikle	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Yoksunluk					
1. İnternet <u>kullanmadığım</u> zaman kendimi gergin/huzursuz hissedirim.	1	2	3	4	5
2. İnternet kullanmak isteyip de kullanamadığım zaman sinirli/öfkeli olurum.	1	2	3	4	5
3. İnternet bağlantısı koparsa ya da yavaşlarsa sinirlenirim/öfkelenirim.	1	2	3	4	5
4. İnternet kullandığım zamanlarda hiç olmadığım kadar mutlu/huzurlu olurum.	1	2	3	4	5
5. Kendimi endişeli ya da sıkıntılı hissettiğim zamanlarda internet kullanmak beni rahatlatır.	1	2	3	4	5
2 6. Birileri beni internetin başından kaldırırsa sinirlenirim.	1	2	3	4	5
7. Sorunlarımdan kaçmak için internet kullanmaya yönelirim.	1	2	3	4	5
8. İnternete, planladığım zamanda giremezsem sinirlenirim.	1	2	3	4	5
9. Çevremde birileri varken, <u>yalnız kalıp</u> , internete girmeyi isterim.	1	2	3	4	5
10. İnterneti <u>kullanmadığım</u> zamanlarda internete girmek için sabırsızlanırım.	1	2	3	4	5
11. Gittiğim yerlerde internet bağlantısı ararım.	1	2	3	4	5
Kontrol güclüğü					
12. İnternet kullanmamı sınırlamakta ya da kontrol etmekte güçlük çekerim.	1	2	3	4	5
13. Sabah uyandığımda ilk aklıma gelen internete girmek olur.	1	2	3	4	5
14. İnternette her defasında, bir öncekinden daha uzun süre kalmak isterim.	1	2	3	4	5
15. İnternette planladığımdan daha uzun süre kalırım.	1	2	3	4	5
16. İnternet <u>kullanmadığım</u> zamanlarda bile interneti düşünürüm.	1	2	3	4	5

17. İnternette iken acıktığımı, susadığımı hissetmem ya da farkına varmam.	1	2	3	4	5
18. İnternette daha fazla zaman geçirmek için başka planlarımı iptal ederim.	1	2	3	4	5
19. İstedğim zaman internetin başından <u>kalkmam</u> .	1	2	3	4	5
20. Ailem beni çağırsa dahi internetin başından <u>kalkmam</u> .	1	2	3	4	5
21. İnternet kullanabilmek için uykumdan ödün veririm.	1	2	3	4	5
İşlevsellikte bozulma					
22. İnternet kullanmamdan dolayı ailem ile sorunlar yaşarım.	1	2	3	4	5
23. Arkadaşlarım beni çağırsa dahi internetin başından <u>kalkmam</u> .	1	2	3	4	5
24. İnternet kullanmamdan dolayı başka etkinliklere (spor, sinema, kitap okuma vb.) ilgim azalır.	1	2	3	4	5
25. İnternet kullanmamdan dolayı ev/iş/okul sorumluluklarımı yerine getiremem ya da ihmal ederim.	1	2	3	4	5
26. Çevremdekiler internette harcadığım zamandan dolayı şikayet eder.	1	2	3	4	5
27. İnternet kullanmamdan dolayı ailem ile daha az zaman geçiririm.	1	2	3	4	5
28. İnternet kullanmamdan dolayı arkadaşlarım ile daha az zaman geçiririm.	1	2	3	4	5
Sosyal izolasyon					
29. İnternet kullanmamdan dolayı arkadaşlarım ile sorunlar yaşarım.	1	2	3	4	5
30. İnternet ortamında edindiğim arkadaşlıkları gerçek yaşamdaki arkadaşlarıma tercih ederim.	1	2	3	4	5
31. Gerçek yaşamdaki arkadaşlarımla dışarıda görüşmek yerine internette görüşmeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5
32. Arkadaşlarımı internetten edinirim.	1	2	3	4	5
33. İnternet benim en iyi arkadaşımdır.	1	2	3	4	5
34. İnternetsiz bir yaşam bana anlamsız/boş gelir.	1	2	3	4	5
35. İnternet kullanmamdan dolayı yüz yüze iletişimde zorluk yaşarım.	1	2	3	4	5

EK. 3. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI ÖLÇEĞİ (CTQ-28)

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nin Türkçesi-2.0 (Çeviren: © Vedat Şar). Bu sorular çocukluğunuzda ve ilk gençliğinizde (20 yaşından önce) başınıza gelmiş olabilecek bazı olaylar hakkındadır. Her bir soru için sizin durumunuza uyan rakamı daire içerisine alarak işaretleyiniz. Sorulardan bazıları özel yaşamınızla ilgilidir; lütfen elinizden geldiğince gerçeğe uygun yanıt veriniz. Yanıtlarınız gizli tutulacaktır.

Çocukluğumda ya da ilk gençliğimde...

	Hiçbir Zaman	Nadiren	Kimi Zaman	Sık Olarak	Çok Sık
1. Evde yeterli yemek olmadığından aç kalırdım.	1	2	3	4	5
2. Benim bakımımı ve güvenliğimi üstlenen birinin olduğunu biliyordum.	1	2	3	4	5
3. Ailemdelikler bana “salak”, “beceriksiz” ya da “tipsiz” gibi sıfatlarla seslenirlerdi.	1	2	3	4	5
4. Anne ve babam ailelerine bakamayacak kadar sıklıkla sarhoş olur ya da uyuşturucu alırlardı.	1	2	3	4	5
5. Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan biri vardı.	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5

6. Yırtık, sökük ya da kirli giysiler içerisinde dolaşmak zorunda kalırdım.					
	Hiçbir Zaman	Nadiren	Kimi Zaman	Sık Olarak	Çok Sık
7. Sevildiğimi hissediyordum.	1	2	3	4	5
8. Anne ve babamın benim doğmuş olmamı istemediklerini düşünüyordum.	1	2	3	4	5
9. Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.	1	2	3	4	5
10. Ailemde başka türlü olmasını istediğim bir şey yoktu.	1	2	3	4	5
11. Ailemdelikler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluyordu.	1	2	3	4	5
12. Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.	1	2	3	4	5
13. Ailemdelikler birbirlerine ilgi gösterirlerdi.	1	2	3	4	5
14. Ailemdelikler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.	1	2	3	4	5

	Hiçbir Zaman	Nadiren	Kimi Zaman	Sık Olarak	Çok Sık
15. Vücutça kötüye kullanılmış olduğuma (dövülme, itilip kakılma vb.) inanıyorum.	1	2	3	4	5
16. Çocukluğum mükemmeldi.	1	2	3	4	5
17. Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövülüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu fark ettiği oluyordu.	1	2	3	4	5
18. Ailemde birisi benden nefret ederdi.	1	2	3	4	5
19. Ailemdekiler kendilerini birbirlerine yakın hissederlerdi.	1	2	3	4	5
20. Birisi bana cinsel amaçla dokundu ya da kendisine dokunmamı istedi.	1	2	3	4	5
21. Kendisi ile cinsel temas kurmadığım takdirde beni yaralamakla ya da benim hakkımda yalanlar söylemekle tehdit eden birisi vardı.	1	2	3	4	5
22. Benim ailem dünyanın en iyisiydi.	1	2	3	4	5

	Hiçbir Zaman	Nadiren	Kimi Zaman	Sık Olarak	Çok Sık
23. Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı.	1	2	3	4	5
24. Birisi bana cinsel tacizde bulundu.	1	2	3	4	5
25. Duygusal bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma (hakaret, aşağılama vb.) inanıyorum.	1	2	3	4	5
26. İhtiyacım olduğunda beni doktora götürececek birisi vardı.	1	2	3	4	5
27. Cinsel bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.	1	2	3	4	5
28. Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi	1	2	3	4	5

EK.4.Ebeveyn Tutum Ölçeği

46 maddelik EBEVEYN TUTUM ÖLÇEĞİ (ETÖ)

Cümleleri okuduktan sonra o ifadenin size ne kadar uyduunu aşağıdaki 5 seçenekten birinin altındaki kutucuğa işaret koyarak belirtiniz. Örneğin, okuduğunuz ifade size tamamıyla uyuyorsa "her zaman seçeneğini, size çoğunlukla uyuyorsa "çoğu zaman " seçeneğini, bazen uyuyorsa "bazen" seçeneğini, size çok az uyuyorsa "nadiren" seçeneğini ya da size hiç uymuyorsa "hiçbir zaman" seçeneğini işaretleyebilirsiniz.

	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
1. Ben bir başkasıyla konuşurken çocuğumun araya girmesine izin veririm.					
2. Çocuğumun kendine özgü bir bakış açısı olduğunu kabul ederim.					
3. Çocuğumla aynı fikirde olmadığımız zaman, benim fikirlerimi kabul etmesi için onu zorlarım.					
4. Çocuğumu, hayatın ufak tefek güçlüklerinden korurum.					
5. Çocuğuma bağımsız olmayı öğrenmesi konusunda yardımcı olurum.					
6. Çocuğuma, kurallara neden uyması gerektiğini açıklarım.					
7. Çocuğuma yaptığı şeyin önemli olduğunu hissettiririm.					
8. Çocuğumu, kendisi için yorucu olabilecek işlerden korurum.					
9. Çocuğum söz dinlemediğinde ona vururum.					

	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
10. Çocuğumun iyi ve kötü davranışı karşısında neler hissettiğimi ona açıklarım.					
11. Çocuğumu yola getirmek için onu azarlarım.					
12. Çocuğuma karşı koruyucu davranırım.					
13. Çocuğum iyi davrandığında onu överim.					
14. Çocuğumun kişisel görüşlerine saygı gösteririm.					
15. Çocuğumu bir şeyleri kendi başına yapması konusunda cesaretlendiririm.					
16. Arkadaşları çocuğuma sataştığı zaman onu korurum.					
17. Çocuğumun başkaları konuşurken araya girmesine izin veririm.					
18. Çocuğumun cinsel konularda sorduğu soruları anlayacağı bir dilde doğru olarak cevaplarım.					
19. Çocuğum yanlış bir şekilde davrandığında ona bağırırım.					
20. Ebeveynlik konusunda bir yanlış yaptığımda çocuğumdan özür dilerim.					
21. Çocuğumu, kendisi için zor olabilecek işlerden korurum.					
22. Çocuğumun hastalanmasından endişe ederim.					

	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
23. Çocuğumun duygularını serbestçe ifade etmesine izin veririm.					
24. Çocuğumun istediğı saatte uyumasına izin veririm.					
25. Çocuğum yanlış davrandığında, bunun neden yanlış olduğunu ona açıklarım.					
26. Çocuğuma kızdığımında çocuğumu cezalandırırım.					
27. Fiziksel cezayı, çocuğumu disipline sokmanın bir yolu olarak kullanırım.					
28. Çocuğumun hayal kırıklığına uğramaması için elimden geleni yaparım.					
29. Çocuğumun büyüdükçe yeni ş denemeyi göze alması gerektiğine inanırım.					
30. Çocuğumun her şeyi yapmasına izin veririm.					
31. Çocuğumun yanlış davranışını görmezden gelirim.					
32. Çocuğumu başka çocuklarla kıyaslarım.					
33. Çocuğumun şımarıklıklarına göz yumarım.					
34. Çocuğumu şımartırım.					

	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
36. Çocuğum bana birşey anlatırken sözünü kesmeden dinlerim.					
37. Çocuğuma bir şey alırken onun da fikrini alırım.					
38. Çocuğumla her konuyu konuşabilirim.					
39. Çocuğuma karşı sabırsızım.					
40. En ufak bir hatasında, çocuğumu cezalandırırım.					
41. Çocuğum için hemen hemen bütün eğlencelerimden fedakarlık ederim.					
42. Çocuğumun kendi başına becerebileceği şeyleri denemesi için ona fırsat tanırım.					
43. Çocuğuma bana sormaksızın şahsi eşyalarımın herhangi birini alıp kullanmasına izin veririm.					
44. Evimizde hangi televizyon programının izleneceği, çocuğumun isteğine göre belirlenir.					
45. Çocuğumu yapabileceğinden fazlasını yapması için zorlarım.					
46. Çocuğumu, onun cesaretini kırabilecek zor ilerden uzak tutarım.					

EK. 5. Young Ebeveynlik Ölçeği

YOUNG EBEVEYNLİK ÖLÇEĞİ

Aşağıda anne ve babanızı tarif etmekte kullanabileceğiniz tanımlamalar verilmiştir. Lütfen her tanımlamayı dikkatle okuyun ve ebeveynlerinize ne kadar uyduğuna karar verin. 1 ile 6 arasında, çocukluğunuz sırasında annenizi ve babanızı tanımlayan en yüksek dereceyi seçin. Eğer sizi anne veya babanız yerine başka insanlar büyüttü ise onları da aynı şekilde derecelendirin. Eğer anne veya babanızdan biri hiç olmadı ise o sütunu boş bırakın.

Anne Baba	1 Tamamı ile Yanlış	2 Çoğunlukla Yanlış	3 Uyan Tarafı Daha Fazla	4 Orta Derecede	5 Çoğunlukla Doğru	6 Ona Tamamı İle Uyuyor
1. Beni sevdi ve bana özel birisi gibi davrandı.						
2. Bana vaktini ayırdı ve özen gösterdi.						
3. Bana yol gösterdi ve olumlu yönlendirdi.						
4. Beni dinledi, anladı ve duygularımızı karşılıklı paylaştık.						
5. Bana karşı sıcaktı ve fiziksel olarak şefkatliydi.						
6. Ben çocukken öldü veya evi terk etti.						
7. Dengesizdi, ne yapacağı belli olmazdı veya alkolikti.						
8. Kardeş(ler)imi bana tercih etti.						
9. Uzun süreler boyunca beni terk etti veya yalnız bıraktı.						

Anne Baba	1 Tamamı ile Yanlış	2 Çoğunlukla Yanlış	3 Uyan Tarafı Daha Fazla	4 Orta Derecede	5 Çoğunlukla Doğru	6 Ona Tamamı İle Uyuyor
10. Bana yalan söyledi, beni kandırdı veya bana ihanet etti.						
11. Beni dövdü, duygusal veya cinsel olarak taciz etti.						
12. Beni kendi amaçları için kullandı.						
13. İnsanların canını yakmaktan hoşlanırdı						
14. Bir yerimi inciteceğim diye çok endişelenirdi.						
15. Hasta olacağım diye çok endişelenirdi.						
16. Evhamlı veya fobik/korkak bir insandı.						
17. Beni aşırı korurdu.						
18. Kendi kararlarım veya yargılarıma güvenememe neden oldu						
19. İşleri kendi başıma yapmama fırsat vermeden çoğu işimi o yaptı.						
20. Bana hep daha çocukmuşum gibi davrandı.						

Anne Baba	1 Tamamı ile Yanlış	2 Çoğunlukla Yanlış	3 Uyan Tarafı Daha Fazla	4 Orta Derecede	5 Çoğunlukla Doğru	6 Ona Tamamı İle Uyuyor
22. Bana kendimi sevmeye layık olmayan veya dışlanmış bir gibi hissettirdi.						
23. Bana hep bende yanlış bir şey varmış gibi davrandı.						
24. Önemli konularda kendimden utanmama neden oldu.						
25. Okulda başarılı olmam için gereken disiplini bana kazandırmadı.						
26. Bana salakmışım veya beceriksizmişim gibi davrandı.						
27. Başarılı olmamı gerçekten istemedi.						
28. Hayatta başarısız olacağıma inandı.						
29. Benim fikrim veya isteklerim önemsizmiş gibi davrandı.						
30. Benim ihtiyaçlarımı gözetmeden kendisi ne isterse onu yaptı.						
31. Hayatımı o kadar çok kontrol altında tuttu ki çok az seçme özgürlüğüm oldu.						

Anne Baba	1 Tamamı ile Yanlış	2 Çoğunlukla Yanlış	3 Uyan Tarafı Daha Fazla	4 Orta Derecede	5 Çoğunlukla Doğru	6 Ona Tamamı ile Uyuyor
32. Her şey onun kurallarına uymalıydı.						
33. Aile için kendi isteklerini feda etti.						
34. Günlük sorumluluklarının pek çoğunu yerine getiremiyordu ve ben her zaman kendi payıma düşenden fazlasını yapmak zorunda kaldım.						
35. Hep mutsuzdu ; destek ve anlayış için hep bana dayandı.						
36. Bana güçlü olduğumu ve diğer insanlara yardım etmem gerektiğini hissettirdi.						
37. Kendisinden beklentisi hep çok yüksekti ve bunlar için kendini çok zorlardı.						
38. Benden her zaman en iyisini yapmamı bekledi.						
39. Pek çok alanda mükemmeliyetçiydi; ona göre her şey olması gerektiği gibi olmalıydı.						
40. Yaptığım hiçbir şeyin yeterli olmadığını hissetmeme sebep oldu.						

Anne Baba	1 Tamamı ile Yanlış	2 Çoğunlukla Yanlış	3 Uyan Tarafı Daha Fazla	4 Orta Derecede	5 Çoğunlukla Doğru	6 Ona Tamamı İle Uyuyor
41. Neyin doğru neyin yanlış olduğu hakkında kesin ve katı kuralları vardı.						
42. Eğer işler düzgün ve yeterince hızlı yapılmazsa sabırsızlanırdı.						
43. İşlerin tam ve iyi olarak yapılmasına, eğlenme veya dinlenmekten daha fazla önem verdi.						
44. Beni pek çok konuda şımarttı veya aşırı hoşgörülü davrandı.						
45. Diğer insanlardan daha önemli ve daha iyi olduğumu hissettirdi.						
46. Çok talepkardı; her şeyin onun istediği gibi olmasını isterdi.						
47. Diğer insanlara karşı sorumluluklarımın olduğunu bana öğretmedi.						
48. Bana çok az disiplin veya terbiye verdi.						
49. Bana çok az kural koydu veya sorumluluk verdi.						
50. Aşırı sinirlenmeme veya kontrolümü kaybetmeme izin verirdi.						

Anne Baba	1 Tamamı ile Yanlış	2 Çoğunlukla Yanlış	3 Uyan Tarafı Daha Fazla	4 Orta Derecede	5 Çoğunlukla Doğru	6 Ona Tamamı İle Uyuyor
51. Disiplinsiz bir insandı.						
52. Birbirimizi çok iyi anlayacak kadar yakındık.						
53. Ondan tam olarak ayrı bir birey olduğumu hissedemedim veya bireyselliğimi yeterince yaşayamadım.						
54. Onun çok güçlü bir insan olmasından dolayı büyürken kendi yönümü belirleyemiyordum.						
55. İçimizden birinin uzağa gitmesi durumunda, birbirimizi üzebileceğimizi hissedirdim.						
56. Ailemizin ekonomik sorunları ile ilgili çok endişeli idi.						
57. Küçük bir hata bile yapsam kötü sonuçların ortaya çıkacağını hissettirirdi.						
58. Kötümser bir bakışı açısı vardı, hep en kötüsünü beklerdi.						
59. Hayatın kötü yanları veya kötü giden şeyler üzerine odaklanırdı.						

Anne Baba	1 Tamamı ile Yanlış	2 Çoğunlukla Yanlış	3 Uyan Tarafı Daha Fazla	4 Orta Derecede	5 Çoğunlukla Doğru	6 Ona Tamamı İle Uyuyor
60. Her şey onun kontrolü altında olmalıydı.						
61. Duygularını ifade etmekten rahatsız olurdu.						
62. Hep düzenli ve tertipliydi; değişiklik yerine bilineni tercih ederdi.						
63. Kızgınlığını çok nadir belli ederdi.						
64. Kapalı birisiydi; duygularını çok nadir açardı.						
65. Yanlış bir şey yaptığımda kızardı veya sert bir şekilde eleştirdiği olurdu.						
66. Yanlış bir şey yaptığımda beni cezalandırdığı olurdu.						
67. Yanlış yaptığımda bana aptal veya salak gibi kelimelerle hitap ettiği olurdu.						
68. İşler kötü gittiğinde başkalarını suçlardı.						
69. Sosyal statü ve görünümüne önem verirdi.						
70. Başarı ve rekabete çok önem verirdi.						

Anne Baba	1 Tamamı ile Yanlış	2 Çoğunlukla Yanlış	3 Uyan Tarafı Daha Fazla	4 Orta Derecede	5 Çoğunlukla Doğru	6 Ona Tamamı İle Uyuyor
71. Başkalarının gözünde benim davranışlarımın onu ne duruma düşüreceği ile çok ilgiliydi.						
72. Başarılı olduğum zaman beni daha çok sever veya bana daha çok özen gösterirdi.						